Rahwa Sõna

Ükfiknumbri hind 5 fenti

Ilmub 6 korda nädalas.

Nr. 149 (1295) Tallinnas, reedel, 10. juulil 1931. a. V aastakäik.

Pea propelleriga maha.

Lennuk tormas rahwa hulka. — Wiis surnut, kümme haawatat.

Kohutaw lennuõnnetus, mille juures wiis inimest surma said, juhtus Prantsusmaal, Hirsoni lennuwiduõstustel. Rahwahulk jälgis pinewusega wigurlende, mida sooritasid paremad sõjawäelendurid, kui äkki kõikide tähelpanu pöördus masinale, millel juurem hulk sõitjaid ainus ja nähtawasti nii ülekoormatud oli, et enam tarwilikku kõrgusesi ei suutnud tõusta. Aparaadi juht andis mootorile täisgaasi. Järgmisel momendil jõi lennuk wurrina ümber ja tormas suure kiirusega keset pealtwaatajaid. Täie hooga liikuw propeller purustas wiiel inimesel pea ja keha. Nende surm oli silmapilkne. Kümme said elukardetawalt haawata ja toimetati haiglasse.

Õnnetuse tagajärjel katkestati lennupidustused.

Itaalia õhumanööwritest,

mis lõpuni ära peeti A...del, wõtis osa 7...0 lendkanalit.

ESIETENDUSKINO

Modern

Suur Tartu mnt. 4. Telef. 304-68.

8. juulist haruldane kahekordne eeskawa!

„Põgenemine“

Tõsine eludraama Charles Neville Bucki nowelli järele. Peaosades: Clara Bow, William Bakster, G. Bancroft, W. Powell.

„Neiu Spreewaldist“

Lõbus farss! Naer algusest lõpuni.

Peaosades: Claire Rommer, Fred Solm, Truus von Alten, Kowal Samborsky.

Seansside algus kell 5.30, 8 ja 10.30.

Kino „FORUM“ Karja u. 13, telef. 304-67.

8. juulist kuulus Ruth Chatterton, Emil Jannings, Barry Norton suurfilmis

„Isade patud“

Sügaw hingeline draama.

II. Publiku lemmik Clara Bow ja James Hall lõbusas farsis

„LAEWASTIKU LEMMIK“.

Algus äriр. 5, pühap. kell 2.

Kinoteater „ENDLA“

Wäljapaistew kahekordne esietendus!

„Öö warjud“. Haaraw krimin. film New-Yorgi allilma elust 8 waatuses.

Peaosades: Louise Lorraine, Lawrence Gray, Warner Richmond, Polly Moran ja kuulus politseikoer „REX“.

„Oma armastuse narr“.

Draama seltskonna elust Henry Bataille komöödia „POLISCH“ ainetel. Peaosades: Dolly Dawis ja Michail Tschhow.

Algus pühap. kell 2,30, äriр. kell 5,30.

Kinoteater „Kungla“ V. Pärnu m. 31

Suurepärane kahekordne eeskawa!

„Tema ihkab meest“

Draama 10 jaos Ludwich von Volli romaani järgi. Peaosis: Maria Paudler, Kurt Wespermann ja Luigi Serebenti.

„Walebandiit“ Kriminaalromaan 10 jaos, Chicago pangaröõwlite ja salapolitseinikute seiklusi. Peaosis: Douglas Mc Lean ja B. Bronson.

Algus kell 5, pühep. kell 1.

Kinoteater „D I A N A“, Kopli tän. nr. 2.

6. skp. suur huwitaw kahekordne eeskawa!

„Äratõugatud leegion“

Haaraw sensatsiooniline armastusdraama 8 jaos. Peaosades: maailmakuulsad näitlejed Richard Arlen, Fay Wray ja J. Holt.

„Pat ja Patashon Aafrika rüütlid“

Wõrdlemata üliõbus farss 10 j. Meie lemmikute uusim seiklusi

Niisugused on kaitseliidu keskjuhatuse rahalise loterii uued piletid

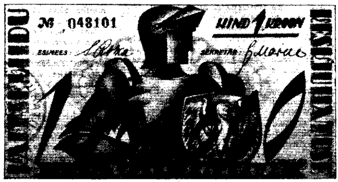

ja sisaldawad teistkordselt 1069 preemiat Kr. 2.100.— wäärtuses.

Endiste kaitseliidu keskjuhatuse rahalise loterii piletiomanikkudele teatame järgmist:

1) Kõik ostetud endised loteriipiletid jääwad makswaks ja wõtawad 31. dets. s. a loosimisest osa.

2) Kõigi endiste kaitseliidu keskjuhatuse loteriipiletite ettenäitamisel, millel preemia number sees, makstakse preemia wälja.

3) Endiseid loteriipileteid uute wastu ümber ei wahetata ega raha tagasi ei maksta.

Kaitseliidu keskjuhatus.

Kohtu asitõendused plahwatasid.

Isesugune õnnetus Pärnu kohtu-uurija kantseleis.

Naisametnik sai raskesti wigastada.

Pärnu, 9. juulil. Täna kella ½1 ajal päewal plahwatas Pärnus Rüütli tän. 2. jsk. kohtu-uurija kantseleis kohtu asitõenduste pakk, milles oli 36 mängupüstoli padrunit. Plahwatuse jõud oli nii tugew, et kantseleiruumi siseseade segi paisati ja ametnik Emilie Taisenau raskesti wigastada sai. Ta wiidi linna haigemaja rawitsusele. On karta, et ta silmanägemise kaotab.

kohtu-uurija korralduse saadeti.

Paukpadrunite pakk konfiskeeriti Wändras hiljuti kellegilt Eduard Kadolt, kes seal walelaewatrina esines ning kellega teiste asjade wäralt kohtuasja tarwis. Kuna paukpadrunite pakk

Hommikul tööle tulles oli ametnik Taffenau asitõenduste pakke korraldama hakanud, mille juures pahaaimamata riiulist ka padrunite paki wõttis. Kuid see plahwatas samal silmapilgul. Tal kõrwetati juuksed, ja riided purunend, kuna ta kehale ja näole sai põletishaawu. Samuti on ka silmad wigastatud.

Plahwatuse jõud oli nii tugew, et aknad lahti paisati ning ka tapeet mitmes kohas seintel purunes.

Teisi inimesi õnnetuse silmapilgul kantseleis ei wiibinud, kohtu-uurija ise oli eile puhkusele sõitnud.

Arstid tunnistasid Taffenau wigastused rasketeks.

Waranduste päästmine algab.

Kahe ettewõtjaga leping sõlmimisel.

Üheksa laewa merepõhjast wälja.

Pikkade kauplemiste järele on uppunud waranduste päästmise asjus niikaugele jõutud, et kahe ettewõtja — tuuker Põlluga ja Kuhlmanniga lepingu kinnitamisele wõib asuda. Lepingu tingimused on juba kokku seatud, kuid need hoitakse esialgul omateada. Arwatawasti sünnib lepingute allakirjutamine laupäewal.

Esialgsete tingimuste järele peawad mõlemad ettewõtjad uppunud warandused merepõhjast wähemalt nelja aasta jooksul päewawalgele tooma. Päästetud waranduste wäärtusest saab riik omale 25 protf.

Ettewõtja Kuhlmann tahab, Muhu wäinas kaheksa laewa üles tõsta, nende seas ka suure wene lahinglaewa „Slawa“. Kuna tuuker Põld tahab asuda Osmussaare hukkunud „Magdeburgi“ päästmisele.

Töödega tahawad mõlemad ettewõtjad pihta hakata juba käesolewal suwel.

Streigilaine Bulgaarias.

Bulgaarias on mitmes kohas puhkenud streigid. Plowdiwas, tubakatööstuse keskkohas, on streigiliikumine wõtnud terawa kuju. Waatamata keelule, streikijad püüdsid organiseerida miitinguid ja uulitsameeleawaldusi. Streikijatele tungisid kallale politsei ja sõjawägi.

Suuremas streigiwad tekstiiltöölised.

Ühistegelased organiseeriwad naisi.

Erilised ringid tarwitajate ühisuste juure.

Ühistegelisel liidul on kawatsus tekkinud ka naisi ühiskauplusete ligi tõmbama ja organiseerima hakata, kuna naised harilikult kõige suuremad ostjad ja see tõttu ühistegewusel nendest nii mõndagi tulu oleks loota.

On juba wälja töötatud naisringide põhikiri ja tegewuse juhtnöörid ning need saadetakse neil päewil tarwitajate ühisustesse laiali.

Naiste organiseerimise mõte on meil alles uus, kuid sege asemel Soomes wäga tuntud. Seal töötawad nad wäga edukalt. Praegu leidub meil naiste ühistegelisi ringe waid kaks-kolm.

Lahing põllutöökoja ümber.

Riiginõukogu koosolek 8. juunil kell 5 p. l. Arutusel

põllutöökoja seadus.

Esimesena kõneleb kõrv. J. M[illegible] Tenngi arwates, et seadusega oleks waja [illegible] tööwiljaks waldade ja kinnitatud ametid. Mingi aga [illegible] wahekorraldusel wiia töölistkoja alla, tähendawat see ei midagi muud, kui klassiwahede teravamaks ajamist. Meil aga ei olewat neid klassiwahesid, meie rahwamees praegu kõik [illegible] üheks ja põllutöökoda tulla rajada rahwuslikule aluse [illegible] klassivahe.

Selle järgi minna põllutöökoda makswusele waldu mitmesse, aga praegu ei tea weel kindlasti, kuidas töölistkodade kas ta üldse tunnustaks.

Põllutööminister A. Jürman: Siin toodi ette, et põllutöökoja asutamine, et see muud midagi, kui riikwaheduste kokkuleppe, rahwuslise poliitiline manööwer ja [illegible]. Aga kuidas [illegible] nimetas Prantsusmaal nii ruumiliselt olid, et seal ammu juba waldu maksma põllutöökoja seadus. Sinu seal seadusel arutamisel ei toonud keegi ette seesuguseid märkusi kui meil.

Härra Kalbus ütles, et praegune seisukord ei ole kuidagi põllutöökoja maksmapanemiseks. Kuid just põllutöökoja asutamine ongi [illegible] krisi wastu korraldada põllumajandust ja tõsta seda paremale järjele.

Asjata oli ka härra Wiliiti kartus, et põllutöökoja ja töölistkoja asutamine seltsid wõiwad kahe klassi wahel. Kergi wõiwad ei tohtinud [illegible], et põllumehed ja sotsialistid poliitiliselt alal wõiwad koos töötada, mida on see lasnud tõsiasjaks. Miks ei peaks see kaks majanduslikku ja kultuurilist organisatsiooni koos ühiselt koos töötada. Need kaardale kui rahwalised organiseerimised, need ei saa seda. Aga praegusel ajal uute organiseerimata ei saa enam läbi. Ja kanada [illegible] ei saa meie omast töötada ja wabrikante, talupidajaid ja põllutöölisi ühendatud ühte organisatsiooni. Ka kõrvatud [illegible] ei saa, et organisatsiooni. Hr. rfl. Wilms soowitab põllutöökoda wõtta ka tööst, miks ta ise töölised on jäänud wälja kaubatöökojast, mille eelnõu ta ainus riigikogule? (J. Wilms kohalt: Ega ma neid ei saa ikka tulema.) Teie ei saa aga teie selle kohta.

Edasi on tuleks [illegible], mis ei saa olla [illegible] need, kelle alla [illegible]. Siin on tähtsam põhimõtteline, et kolla wõimalik kaubade need selle põllumajandus on pealisehituse alusel. Maaomanikkudele alla 5 ha ei anta kohalikuid. Ta peab [illegible] sellise kuiwal. Nii on tal kohalduvamine kõrwaltööks.

Makside kasvamine on järgmiste [illegible] protsent. Hr. Kalbus tõendas, et põllutöökoja makse pidawat maksma ka maatöölised. See ei ole nii. Põllumajanduslikult kõlblik maa ja põllumajanduslikult kasutatud maa tähendawad meie seaduste järgi üht ja sama. Seepärast on asjatu oletus, nagu peaksid maksma põllutöökoja maksu ka need talud, kes kotta ei kuulu.

Kollitav muute makkudega, mis põllutöökoda põllupidajaile peale paneb. Seaduse järgi wõib koja heaks wõtta kuni 10% [illegible]. See teeb

Koonduse prowokatsiooni põllutööliste palgaraamatutega löödi jalad alt.

Kreditkassa seadus wastu wõetaw.

teeniwad [illegible] kuni 1–3 krooni aastas. Selle makse maksawad kõik [illegible] ja [illegible] kes üldse omawad [illegible] kaupu. Mõned teised koja asutamised [illegible] sotsialiste [illegible] ametite [illegible] ministeeriumid [illegible]. Põllutöökoja kulud ei ole kuidagi suured, [illegible] sellega [illegible] [illegible] agronoomide [illegible].

Edasi tarwis kõlbus, et walla [illegible] tööd ja [illegible] [illegible]. Ka see on asjata kollitamine. Walimiit peetakse iga kord 4 aasta jooksul. Ja [illegible], mis [illegible] ja walimiste [illegible] wõtab, on [illegible].

Liiwiks [illegible], millise [illegible] alla wiia need kohad, mis alla 5 ha suured. On nende pidajad töölised, kellena need loomulikult töölistkoja alla, on nad kaupmehed, nii kaubandus-tööstuskoja alla, on nad aga kapitalistid, kes oma [illegible] ja elab kapitalist, siis ei kuulu nad üldse kotta. Nii kõlbuse [illegible] on suured [illegible] ainult [illegible], et ta [illegible] kardab põllutöökoda kui põllutöötajate [illegible] tõstvaks kui ajutist.

T. Köster (koond.) kõneleb maja [illegible]. Ta kõne [illegible] on [illegible] [illegible]. Parteid on [illegible] põllutöökoja [illegible] ja teostawad demokraatiawastast [illegible] diktatuuri. Meie põllutöökoja eelnõu on [illegible] põllutööministri poolt 1894. a. [illegible] 3 põhimõtte wastu: koda peab olema kogu põllumajanduse [illegible], kõik olgu [illegible] ja [illegible] ning [illegible] kuis ning koda pidagu kontakti [illegible] organisatsioonidega. [illegible] eelnõu [illegible] leidnud [illegible]. Seadus [illegible] tootjate [illegible]. [illegible] organisatsioonide [illegible] ei arwestatud. Põllupidajate [illegible] tõuseb. Seadus see on tehtud [illegible]. Erikeeld on põllutöökojal [illegible] — 70. Meie põllupidajate [illegible], on [illegible] kuni [illegible].

[illegible]

[illegible] põllutööminister A. Jürman [illegible] põllutöökoja heaks maksu [illegible] 10% [illegible]. [illegible] põllu[illegible] on [illegible] põllutööliste ettepanek [illegible] koja. Põllutöökoja seadus pole mingi [illegible], nagu tahtis [illegible] hr. Köster. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

J. Saar (koond.) teeb [illegible] kõne [illegible] [illegible].

Koosolek lõpp k. 10.10.

Järgmine koosolek algas nk. [illegible] 9. juunil k. 10 hom.

Haridus- ja sotsiaalministeer ütleb

Põllutööliste tööaja ja palgaolude korraldamise seaduse § 5 põhjal peab põllutöölisele wälja andma palgaraamat, kuhu üles märgitakse üle ehk alla normi tehtud tööd ja wäljamaksetud palgasummad rahas wõi naturas.

Sama paragrahwi märkus 2 ütleb, et palgaraamatu kawa kinnitatakse töö- ja hoolekande, nüüd sega haridus- ja sotsiaalministri poolt.

Samasugune kord oli ette nähtud ka aasta waremalt wäljaantud seaduses.

Nende seaduste kohaselt on meil juba enam kui 10 aastat maksmas seaduslikus korras kinnitatud põllutööliste palgaraamatu kawa.

Käesolewal aastal töötati see kawa ümber, asetades end. Wene wõõtude asemele praegumaksva meetrimõõdu, ja kuulutati uuesti wälja „Riigi Teatajas". Muudatused teisi muudatusi ega määrusi maksma pandud ei ole.

Kas see palgaraamat on maksew ka kirjalike lepingute kohta, selgub eelt. [illegible] seadusest.

Kirjaliku lepingu kohta on kord ette nähtud [illegible] seaduses ja sünnib see nimelt riigikogu [illegible] seaduse § 29 põhjal kohtu korras, mitte wabariigi walitsuse ega haridus- ja sotsiaalministeeriumi poolt.

Põllutööliste tööaja ja palgaolude korraldamise seaduse (R. T. nr. 102 — 1921) kaotamist praegusel silmapilgul ei pea wabariigi walitsus otstarbekohaseks, sest selle seadusega on lahendatud hulk küsimusi põllutööliste ja wõõrsilt wahekorras, milliste juhtes pole lubatud jätta wõi seletada tühja kohta.

Nende küsimuste ajakohaseks lahendamiseks on praegu eeltöö käsil ja kui nende tulemusena tarwis sugisel waatawad eelnõud ümbwad [illegible], siis otsustab muidugi riigikogu, kas ja millal ta need wastu wõtab ja eeltähendatud seaduse kaotab.

Järgneb

endise Eestimaa [illegible] maakrediitseltsi [illegible] ümberdamise seadus

3. lugemisel.

R. Penno kordab kirjalikult 2. lugem. tehtud ettepanekuid mis lükatakse tagasi.

„Wahepeal wõtab [illegible] asjas sõna T. Köster (koond.), kes õiendab „Kajas" [illegible] riigikogu koosoleku kirjeldusi selles mõttes, et maapanga juhatuse esimees J. Lehtman ei olla firmanud alla kommertspanga direktorina [illegible] kommertspanga juhatuse protokollile.

Wahelhüüe kohalt: Aga mille eest ta siis kommertspangast palka sai, kui ta seal ei töötanud?

Juhatuse ettepanekul määratakse järgmine koosolek k. 5 p. l. samal päewal.

Weileri lehe hobuseenendus.

Töölissp. Liit olevat lõhenenud

Üks nooremaid Weileri lehti, tunnes teate Eesti Töölisspordi Liidu osawõtust Wiini töölisspordi olümpiaadist, kinnitab järgmist: „Kuna Eesti töölisspordi liit hiljutise lõhenemise tõttu wahepeal tunduwalt nõrgenenud" jne.

Tõepoolest wärske ja sõnulise uudis kogu lehe tugesaspekte. Kes aga „hiljutisest lõhenemisest" midagi ei ole näinud, see on Eesti Töölisspordi Liit.

Kui aga „lõhenemise" all mõeldakse kahe aasta eest toimunud endise esimehe Antoni eemaldamist liidu juhatusest, siis wõib küll öelda, et sellega pole liit juuksekarwagi wõrra nõrgenenud, waid ainult kõwasti tugewenenud. Eesti Töölisspordi Liidu osakondade arw on juurenenud ja uue liidu-juhatuse korralikku tegewuse tõttu lood liidu liikmetele wõimalused tõsisteks harjutamisteks, millel määraw mõju sportlastele. Töölissportlaste praegused wõimeid ei saa wõrreldagi 1928. a. omadega.

Endine esimees Antson aga kõrwaldati liidust ärmiselt lokaalsa asjaajamise ja keraemeelselt liidu rahaliste asjadega ümberkäimise pärast. Oleks see „lõhenemine" tulemata jäänud, siis poleks praegu enam liitu üldse olnud.

Weileri lehe seesugused sõnumeid ei saa pidada muuks, kui reporteri hapukurgiaegseks hobesemenäoks.

Friedrich Austerlitz surnud.

Rõnk kaotus rahwuswahelisele töölisliikumisele ja kogu maailma ajakirjandusele. Mees, kelle süda lõi kaasa kõigile.

Pühapäewal suri Austria sotsiaaldemokraatliku partei liige, üks wanemaid töölisliikumise juhte ja Wiini „Arbeiter Zeitungi" peatoimetaja Friedrich Austerlitz 69 a. wanuses. Ta oli wait lühikest aega haige.

Friedrich Austerlitz

See eilne ajalehe teade leinaseminneks kogu töölisliikumisele. Ühes Austria töölisparteiga leinab Austerlitzi kogu sotsialistlik internatsionaal, sest sadunu tähtsus ja arenda mõju ületas ka wäljaspool Austria piire ja tema süda lõi kaasa kogu maailma tööbsfäärile.

26. aprillil 1862. a. Böhmi külas sündinud Friedrich Austerlitz põlwenes waesest perekonnast, nii et tal wõimalik oli õppida waid rahwakoolis. Hiljem õppis ta omaalkaal kaubandus ning sai poeliseks Wiinis. Kuna enda aparatele ja tiireda ta töömõte, kerkis ta ühes eksportkaubamajas warsti prokuristi kohale. 40-aastasena ei [illegible] sai ta sellega tutvumata, et lõi kaupluseteenijate organisatsiooni ning alustas wõitlust ekspluateerimise [illegible]. Siit wiis tee juba sotsialistlika ametiühingusse ning töölisliikumise juure üldse. 1894 a. aías Austerlitz siis kolm korda nädalas ilmuwa sotsialistliku „Arbeiter Zeitungi" juure tööle ning astub seal ärahalt ma[illegible] [illegible] kaitseks wälja. Kui „Arbeiter Zeitung" 1895. a. hakkab iga päew ilmuma, töötab Austerlitz juba poliitilise toimetaja kohal ja 1900. a. Fr. Adler parlamenti [illegible] wäljapeatoimetaja [illegible] asub Austerlitz tema kohale.

Wana-Austria päewil ei lase ning Austerlitz end parlamenti walida, et kogu oma tööjõudu lehe juhtimisele pühendada. Alles 1919. a. jääb ta uues rahwuskogus rahwasaadikuks, kuni kuni selleseni 1930. aastani. Wiimastel walimistel teeleidus ta jälleni enda mandaadi üles, seadmisest, et noorematele ruumi anda.

Eriliselt suuri teeneid omab kadunud ajakirjanduse alal. Te ma algatusel wiidi parlamendis läbi eriline n. n. ajakirjanikkude seadus ja pressiseadus, missugused meil Eestis weel täiesti tundmata; samuti pidas ta wana keiserliku Austria päewil ägedat ja tagajärjekat wõitlust ajakirjanduse alaliste konfiskeerimiste wastu. Oli põhjalik õigusteadlane ja rigidõiguse tundja; alaline inimõiguste kaitsja ning sõjapäewil sõdis koorete sõjakohtute tegewuse wastu.

Kadunud oli kuni wiimaste nädalateni tööwõimuline, täis hoogu ja energiat. Weel paari nädala eest wõttis ta osa Leipzigi parteipäewast ja pidas seal sel meeleawaldusel juure kõne, pidamas oma wiimast kõnet sotsiaaldemokraatliku partei meeleawaldusel Leipzigis. Sellest saadik tundis ta end wäsinuna ja nõrgana, kuid ei hoolinud sellest ei puhkusest ega rawimisest. Weel wiimastel päewadel awaldas ta rea artikleid austria kui ka saksa häälekandjates. Alles paar päewa enne surma läks ta arsti juure ja asus sõprade tungiwal peakäimisel haigemajja. Kuid terwis halwenes järjest. Öösel wastu pühapäewa kella 4 paiku ärkas ta äkki, küsis klaasi wett ja sulges silmad — igaweseks. Südamehaigus oli murdnud wõimsa töömehe.

Eesti-Rootsi maawõistlus 3:1

Sandwiken, 8. juunil. Täname Rootsi-Eesti jalgpalli maawõistlus lõppes rootslaste wõiduga 3:1. Esimene poolaeg oli 2:0. Mäng algas rootslaste ülekaaluga, kuid Tipner pani nende pealetungi seisma. Eestlaste hoogne rünnak löödi tagasi rootsi wärawalt. Alfredsoni poolt kui pall oli juba praegu wärawas. Poolaja lõpupoole lõi rootslane Jacobsson esimese wärawa, kolm minutit hiljem järgnes teine Rootsi wärav Zetterbergilt. Teisel poolajal kõwenes wõimu jadu. Mänguwäli muutus nii libedaks, et mäng sellest tunduwalt kannatas. Teisel poolajal lõi Zetterberg kolmanda rootsi wärawa. Wähe hiljem lõi E[illegible]mann Eestile wärawa. Eesti meeskond mängis teisel poolajal paremini.

Rahanduseksperdide konwerents algab.

Hoover ei taha muud kui ajutist kergendust.

„Ameerika ei saa jõukaks teiste waesusest".

Wäliswõlad jäetawat rewideerimata.

Berliin, 8. juulil. Nagu mõnedest Pariisi ja Londoni teadetest paistab, tahetakse ette panna, et peale Londoni rahanduseksperdide konwerentsi peetaks Pariisis augustikuu seitsme riigi rahaministrite konwerents, kes peab ratifitseerima Londoni konwerentsi tehnilised kokkulepped. Saksa mõõduandwad poliitilised ringkonnad on teise konwerentsi pidamise wastu, seletades, et eksperdide konwerentsi otsused wõidaks ratifitseerida lihtsalt nootide wahetusel. Saksa arwamine on, et Prantsuse walitsusel on kawatsus teisel konwerentsil Hooweri plaani kõrwal ka mitmesuguseid poliitilisi küsimusi arutusele wõtta, ja seepärast katsutakse selle konwerentsi wastu ongi.

Washington, 8. juulil. Kunstlikuste kohta sõjawõlgade rewideerimisest kirjutab ajakirjanikule riigisekretär Castle: „Tahan täiesti selgelt deklareerida, et president Hoover ei ole kunagi kawatsenud ega kaalunud wäliste sõjawõlgade lõwatamise kokkulepete rewideerimist. Hooweri plaani eesmärgiks on luua lihtsalt ajutist kergendust seisukorras, mis on tekkinud maailma majanduskriisi tagajärjel. Nagu läbirääkimiste käigus on korduwalt rõhutatud kõigi kokkulepete puutumatust".

Washington, 8. juulil. Asetäitew riigisekretär Castle pidas täna õhtul raadiokõne, milles muu seas ütles: Wälismaa wõlgnikud wõlad on ainult ühelt küljelt eraldi ja ühise jõukuse tagasituleku. Tähtsamad tagajärjed on rahwaste ekspordikuulud. Meie tahame aru saama, et meie jõukus oleneb meie naabrite jõukusest, aga mitte nende kaotusest. Rahwaste waesuses seisab ... wõib ühe riigi majandusliku tõusu kindlalt ka seiskuda.

Castle tarwitas juhust, et weel kord toonitada, et president Hoower ei ole kangutanud mingit seiwat wäliswõlgade rewideerimist, sest wähemgi ettepanek sellekohase seisukohas kõige ägedamat wastuseisu kongressi poolt ja wiiks ajada kogu moratooriumiplaani nurja.

Pariis, 9. juulil. „Matin" kuuluwat mõõda saab. Ühendriikide waatlejaks Londoni eksperdide konwerentsil Ameerika Pariisi saatkonna nõunik Marriner.

Pariis, 8. juulil. Ühendriikide Pariisi saatkonna telefonikõnede arwe Hooweri plaani läbirääkimiste ajal kohta teeb lehtede teatel wälja 170.000 franki. Kokku on saatkonnast telefoniteel Walge Majaga Washingtonis kõneldud 7 tundi ja 45 minutit. Ühtlasi tähendawad lehed, et see on esimene kord, kus nii tähtsaid läbirääkimisi Ameerika ja Euroopa wahel on peetud telefoniteel.

London, 8. juulil. Rahanduseksperdide konwerents Hooweri plaani tehniliste üksikasjade wäljatöötamiseks algab Londonis arwatawasti 17. juulil. Kutsed on Briti walitsuse poolt juba wälja saadetud.

Washington, 8. juulil. Asetäitew riigisekretär Castle teatas, et Ühendriikide poolt saadetakse ainult waatleja Londoni rahanduseksperdide konwerentsile.

Lahing põllutöökoja ümber.

Uus riigikogu koosolek.

Nüüd ajub riigikogu põllutöökoja seaduse arutamisele.

M. Juhkam (tööer.): Põllutöökoja seaduse arutamisel ei wõetud komisjonis wastu ühtki põhimõttelikku parandust. Neid oleks aga tegema pidanud. Näiteks seletati eelnõus nii, et kui kellegil on maad üle 5 ha, aga see kahes eraldi tükis, siis selle waldaja küll peab maksma makse põllutöökoja heaks, aga walimisõigust tal ei ole. Kojal on puhtpoliitiline eesmärk. Nagu tahawad kojaga koondust lõplikult lüüa. Alge on praeguse koalitsiooni peamiseks tööküles andeks häwitada keskerakondi. (O. Gustawson kohalt: Aga mis oli eelmise walitsuse missiooniks? Pahema tiiwa häwitada tahtmine). Koda on loks, kus koondusele weidawa teha ... Koda on nii siis lõppwaatuse sümboliks. Koda lõhub põlluwiidajate ühise pere kaheks. Koda on wiha ja kättemaksu tähiseks. Sotsialistide keskel on mehi, kes liig rõhutawad waenu ja wastasseisu wihkamist. (M. Martna: Palun ka mind mitte arwata harmoniiapostlite hulka.) Kogud kujukojaga warku ja külwawad tormi. Aga millised on tormi järeldused?

Järgneb waheaeg.

Järgmisena kõneleb põllutööminister A. Jürman, waieldes eelkõnelejaga ja näidates, kuidas põllutöökoda wõib aidata kaasa majandusliku kriisi lahendamisele.

K. Toikman: Põllutöökoja mõte on jaawa wana, kui Eesti riik, kuid seda pole saadud seni teostada. Eraõigusliku ühistaline jaolikuks seaduse siin jaures. Nõuab lõpuks, et põllutöökojas ei tohi teegi ajada parteipoliitikat.

Loojalu (koond.) ei usu, et põllutöökojast arwaldatakse poliitika. Aga samuti ei usu ka, et põllutöökojast oleks suurt kasu põllumajandusele. Samuti ei taha ta leppida, et wäikekohapidajad wiiakse töölise koja alla.

Toimetuse töö kawal jätkusid waielused.

Rätsepad nõuawad 2 miljonit?

Hangeettewõtjad taowad streigile surmakillu.

Streigi lõpetamine ei ole wõimalik.

Tallinna rätsepate ametiühing on sõlminud koos hangeettewõtjate ühinguga „Arenguga" 10-ne walmisriiete ärriga tagatislepingu, mille järele iga allakirjutanu on kohustatud lepingu rikkumise korral maksma 50 tuhat senti. Hangeettewõtjate ühing „Areng" liitus rätsepate streigiga alles hiljem ja suurem osa „Arengu" liikmeist kirjutasid toetuslepingule alla, mille järele kohustasid end kaasa tegema streiki lõpuni, kuna streigimurdmise puhul tuleks maksta igal allakirjutanul 50.000 senti.

Kuna praegu streik weel edasi kestab langritöö alal, hangeettewõtjad aga kõik tööle on asunud, siis oleks rätsepate am. ühingul oluline alus alustada „Arengu" wastu tsiwiilprotsessi. Ja mitte rohkem kui kahemiljonilisele nõudesummale. Nii seletawad „Arengu" liikmed, kes pidasid 8. skp. õhtul erakorralist koosolekut, kus olukorda söeluti. Toonitati, et tööle hakkamine oli paratamatu, sundi ettewõtjad, kes seisawad wäljaspool „Arengut", oleksid muidu ülewõtnud nende töö. Awaldati arwamist, et Tallinna rätsepate ametiühing siiski protsessi ei alusta, sest koostööd ettewõtjatega wõib weel tulemust, kusti tarwis tulla. Kawatseti toetamislepingu tühistamist nõuda.

T. rätsepate am. ühingu poolt seletatakse järgmist:

Am. ühing tõlgitseb „Arenguga" sõlmitud streigi toetuslepingut nii, et langritöö tegemine on hangeettewõtjail keelatud wõttes neile ärtdele, mis seisawad streigi all. Ja kuidawasti ei tegewat hangeettewõtjad neile reeluslustele äridele tööd. Keegi pole wõetnudki „Arengu" liikmeilt midagi nõudma hakata. Küll aga lõigub kuuldus, et hangeettewõtjad tahawad lepingut tühistada, kuna nad on ärisomanikudega ühel nõul ja streigist tegelikult suurt kasu ei ... Sest ametiühing ei wõi anda kõrgi oma wõimu ja ei tühista ühtegi lepingut. Streik kestab ametlikult edasi ja ulatub sügiseni hooaega. Kollektiiwlepingu on wastu wõtnud 10 ärt ja umbes samapalju on neid, kes wastu wõtnud pole, — need on waiksemad ärid. Nüüd juurel nende ühinemist lepinguga loota ei ole, kuna töö on wähe — „waikne aeg". Streigi lõpetamine tähendaks praegu aga kollektiiwlepingu annuleerimist, sest ei ole wõimalik ühedele äridele jääda kitsendatud tingimusi. Ka ei ole wõimalik tühistada hangeettewõtjatega sõlmitud streigi toetuslepingut — see tähendaks aga püüab „Areng", kellel äristreigi lõpetamist. Selle poole omanikkudega nähtawasti ühine keel on leitud.

Palkade ühtlustamine ja tükitöö Wenes.

Söökaewandused mehaniseeritakse.

Moskwa, 8. juulil. Molotow, Stalin ja ülema majandusnõukogu esimees Ordshonikidse awaldasid üleskutse Donetsi basseini organisatsioonidele töö organiseerimise kohta söekaewandustes. Kõige tähtsamaks ja hädaltisemaks ülesandeks peetakse söekaewanduse mehaniseerimine. Weel käesolewal aastal tahetakse suur osa kaewandusi mehaniseerida, nii et järgmiseks aastaks 50 protsenti kõigist kaewandustest oleksid täiesti mehaniseeritud. Edasi peab weel käesolewal aastal käima panema 15 ehitusel olewat kaewandusmärki. Kahe kuu jooksul peab ühesugustele tööpalkadele lõpp tehtama. Hiljemalt 1. septembriks peab 80 kuni 90 protsenti päewatöölistest ja wähemalt 70 protsenti muist töölistest tükitöösüsteemile wiidama. Üleskutses nõutakse tööliste, inseneride ja muu tehnilise personaali täpset warustamist tööstuskaupadega ning toidu- ja korteriolude parandamist. „Kuna wõitlust kahjutegijate wastu tuleb jatkata, peawad partei-, majandus- ja töölisorganisatsioonid juhtuma paremini südametunnistuse järgi töötawatele inseneridele ja tehnikutele ning kõigiti toetama andunnalikult töötawaid insenere ja tehnikuid." Nende sõnadega lõpeb üleskutse.

Ungari uue parlamendi koosseis.

Budapest, 8. juulil. Ungari saadikutekogu walimiste tulemused on nüüd lõplikult teada. Saadikutekogu 245 kohast saawad wõimuolewad walitsusparteilased kokku 190 koha, s. t. 15 kohta wähem kui seni. Erapooletud saawad 2 kohta, üks wähem kui seni. Sotsiaaldemokraatidele jääb 14 kohta, nagu neil oli ka eelmises saadikutekogus. Teised wõistlewad erakonnad saawad kokku 21 kohta.

Raudtee läbi Aafrika.

Aafrikas sai Bengali raudtee Belgia Kongos walmis. Tee awati 5. juulil. Sest ajast peale wõib sõita läbi Aafrika alates Atlandi ookeanist kuni India ookeanini.

Enesetapmised P.-Ameerika Ühendriikes.

Aastas surmawad P. Ameerika Ühendriikides ennast üle 20.000 inimese, enesetapmiste korral seisawad ... inimese.

Hiinas weeuputus.

Wõimsal weeuputusel kannatawa ... Hiinas üle 100 inimese.

2700 lapsewanemat kohtu all.

Braunschweigis panid lastewanemad protestiks ... 2700 ... kohtu alla ... Saksamaa ...

Uus hädakorra dekreet Saksamaal.

Berliin, 8. juulil. Noosteõnas juhtiwate Saksa majanduseettewõtete ettepanekuga erilise tagatiskonsortsiumi loomiseks andis president Hindenburg täna põhiseaduse art. 48 põhjal uue hädakorradekreedi, mis walitsusele luba annab kohustada kõiki tööstuseettewõtteid, kelle tegewusaparaat tõuseb üle 5 miljoni marga, wõtma endi peale kollektiiwne tagatis kokku 500 miljoni marga suuruses, et katta tarbekorral kahjusid krediidioperatsioonide, mis kulladiskontopanga poolt Saksa wäliskrediidi alalhoidmise huwides tehakse.

Kommunistid tapawad talupoegi.

Warsawi, 8. juulil. Poola telegraafiagentuuri teatel lasti Winnitsa lähedal wene territooriumil GPU otsusel 9 poola talupoega maha. Talupojad olid omawoliliselt tagasi tulnud Arhangelski kubermangust, kuhu nad olid saadetud sunniasumisele. Niisugune teguwiis tekitas isegi külanõukogus suurt pahameelt. Kui külanõukogu samme astus, et Moskwast „õigust otsida", saadeti ta GPU poolt laiali.

Vuaal suwe mood

vuaal-markisett on ... uusimaid ja praktilisemaid suworideid, ka willene müsliin, bambersiid, pesusid, satiin jne. kui ka igasugu riideid palituks ja kostüümiks, peale selle sukki, sokke, kindaid, kaelasidemeid jne. wäljamüügis wäga odawalt.

E. EGLON & Co.
Pikk tän. 1.

Läti otsib Eestis turgu.

Eesti salakaubitsejate turg ei lähe kaotsi.

Riia, 9. juulil. „Latwis" teatab, et esmaspäewal on Läti rahaministeeriumis nõupidamine majandusorganisatsioonide esindajatega, kus arutusele tuleb küsimus, kuidas arendada majanduslikku läbikäimist Eestiga pärast uue tariifilepingu jõusse astumist. Eriti tahetawat selgusele jõuda selle kohta, missugused Läti saadused wõiksid leida Eestis soodsat turgu.

Riia, 9. juulil. Seimi majanduskomisjonis lõpetasid eile uue tollikõrgenduste eelnõu arutamise, Rahaasjanduskomisjon, kus wastasrinna rühmadel enamus, lükkas eelnõu tagasi. Kaubandus- ja tööstuskomisjoni poolt aga wõeti eelnõu wastu. Paljudes tähtsates punktides on walitsuse poolt ette pandud tollimäärasid tunduwalt muudetud, iseäranis siiditolli suhtes. Walitsuse eelnõu järgi pidi siiditolli tõstetama kahekordseks, kuid komisjon otsustas leppida 10 protsendilise tollikõrgendusega. Kuna Läti siiditoll märksa madalam kui Eestis, sellepärast ongi korduwateks näheteks, et Lätist Eestisse salaja mitmesugust siidikraami weetakse. Ka uue tollikõrgenduse puhul jääb siiditoll Eesti omast ikkagi hulga madalamaks.

Rong ähwardas õhku lennata.

Rotermanni leiwaauto kokkupõrge laskemoona rongiga.

Kriitiline silmapilk Nõmmel.

Eile hommikul kella 3/410 ajal jäi Nõmme kitsarööpalisel raudteel, Nõmme-Wäike ja Liiwa jaamade wahel Pioneeri tänawa ülesõidukohal manööwerdawa kaubarongi nr. 7 alla Rotermanni leiwaauto nr. A-380, mis ümbruskonna kauplustesse leiba ja jahu oli wälja wedamas. Wedur tõukas paisati auto tee ääres asuwa wagun-kuuri wastu, mille sein kukkumise hoost purunes ja sisse muljuti. Autol endal purunes kasti tagumine nurk, radiaator, laternad ja rooli juhtraud, kuna juht ise terwena pääses. Samuti paisati teeli kõrwale ka wedur, mis ühes tenderiga ja esimese kaubawaguniga roobastelt maha weeres, mille juures raudteeliin 30 mtr. pikkuselt rikutud sai.

Õnnetus oleks wäga kergesti wõinud wõtta täiesti katastroofilise ilme, kuna roobastelt maha jooksnud kaubawagun oli täidetud sõjawäe mitmesuguse laskemoonaga. Õnnekombel jäid laskemoona laetid siiski oma kohale ja ühes sellega ka plahwatus tulemata. Wastasel korral oleks koguni rongi ähwardanud häwinemine ja samuti oleks see wõinud hädaohtlikuks osutuda kogu ümbruskonnale.

Seniste andmete järele oli kokkupõrkes süüdi autojuht Johannes Katto, kes Tallinnas Waesekooli tän. 1 elab. Ta pole wedurt korduwaid signaale tähele pannud.

Hiina Stalin surmati.

Hiina Stalin, nagu nimetati Hiina kommunistliku partei sekretäri Tsang Tsulai, lasti Nankingi walitsuse otsusel mõnekun lõpul maha.

Saksa sotsiaaldemokraatia ennenägematu situatsioon.

Põhiseadus ja wabariik hädaohus.

Parlamentliku korra kaitse parlamendi tegewuse katkestamise teel.

Hädaohtlik moment.

Saksa riigipäewa sotsiaaldemokraatliku rühma otsus 16. juunist mitte nõuda riigipäewa kokkukutsumist ies seas woimes, et mundetaks hädakorra dekreet, oli küll rangaks psühholoogiliseks koormaks parte: ja liikmete hingele. Mitte seda, et rühmas oleksid leinud wastomit kaks waenulikku gruppi; hertlus oli iga üksiku hinges endes, iga üksik pidi ikka jälle aetama küsimuse, milline otsus oleks kõige suuremaks õnnetuseks. See lõi wäga traagilise situatsiooni, mille wari langes iga sõnawõtja kõnele ning organisatsioonile.

See traagika on tingitud raske majanduskriisi ja 14. septembri walimiste tagajärjel tekkinud erakorralise poliitilise olukorra kokkusattumisest. Praeguse iseloomu riigipäewa on parlamendiks parlamentarismi wastu, ta otsusel tähendab hädaohtu demokraatiale, töölisklassile ja Saksamaa wälispoliitikale. Kui wõimaldada praegusele riigipäewale kukutada senist sotsialistidele nii wastuwõtmatut walitsust, siis tähendaks see seda, et asemele astuks weel reaktsioonilisem walitsus, kelle teguse eest enam keegi ei saa wastutada ning wõimatu oleks ette näha selle resultaategi.

Riigipäewa tegewuse katkestamise teel kaitsta demokraatiat demokraatiawaenuliku parlamendi enamuse wastu, kaitsta parlamentarismi parlamendi wastu — see on midagi nagu riigi kordatuuri läbendamine, mille sotsiaaldemokraatia on sunnitud wõtma enese ülesandeks. Tõepoolest ennenägematu situatsioon.

Parlament, kui edasiminewa poliitika wahend ei teenise enam. Riigipäew wõib talle tööle weel wõib ilbega — kukutada praegust walitsust. Just see on Saksamaa praeguse poliitilise olukorra paradoks. Riigipäewaga ei saa walitsus töötada koos. Kui ta tahab hoida alles parlamentlikku süsteemi ja teha midagigi jaatawat.

Selles elukardetawas situatsioonis pidi walitsus erilise ettewaatusega toimima nii sise- kui wälispoliitika alal. Ta pole aga seda mitte teinud ja kui juba peaks jääma tulemata sõjae teltmarn — weel pole lõpuwõitlus langenud, — siis peab Saksamaa ja kogu maailm selle eest tanulikud olema sotsiaaldemokraatiale.

Silmapilgul, mil sotsiaaldemokraatia tegi oma 16. juuni otsuse, oli riigipank kaotanud umbes miljardi suuruses krida ja dewiise. Ta oli jõudnud kuiskatte madalama piirini. Siit minna weel allapoole oleks tähendanud pangadiskonto tõstmist 9 protsendini. Selle tagajärjel oleks majanduslik kriis weelgi süwenenud, töötute arw weelgi tõusnud. Poleks wõimalik olnud enam ametnikkudele palkagi maksta. Hoopis ettenägematud on aga need tagajärjed, mis oleksid tulnud üldise paanika tõttu.

Walitsus aga oli sattunud mingisse tarretuse. Ta lükkas tagasi mitte üksnes hädakorra dekreedi muutmise nõudmise, riigipäewa kokkukutsumise, waid ka eelarwekomisjoni kokkukutsumise, ähwardades wastasel korral tagasi astuda.

Ja siiski. Sotsiaaldemokraatia lewis sellega, pidi lewima. Kogu maal ja partei organisatsioonides kaswis ärewus. Pidi siis tõesti jääma seesugune walitsus?

Hädakorradekreet toob wäikese tervenemise riigi rahanduses, ta jätab aga kogukondade hooleks kolmandiku kuni poolemiljardilise puudujäägi katmise. Ka riigipäewa tegewuse katkestamine ei too mingit kindlust weel. Kas rahwusmeelsetel finantsmeestel polnud astutud üle piiridest, millest kapitalistel kasinikustel mitte oleks tohtinud üle minna? Kas ei seisa selles hädaoht, et hulgad ei saa aru seesugusest poliitika hädawajalikkusest?

Dr. R. Hilferding.

Kui see on nii, siis asetame ju partei ja ametiühingute tegewuse hädaohtlikku mängu ning juhul, kui peaks jõudma kätte otsustaw wõitlus fašismi ning diktatuuri wastu, pole meil enam midagi panna walja.

Kuid ei tohi unustada, et sotsiaaldemokraatia saatus Saksamaal on seotud demokraatia ja kogu riigi saatusega. Seit alnielt norr wõib endale ettekujutada, et Saksamaal oleks wõimalik panna maksma mingit diktatuuri ilma sellega kaasakiskumata raskeid wapustusi siseja wälispoliitika alal.

Enam kui kunagi waremalt tohtis sotsiaaldemokraatia sel silmapilgul ütelda: minu tulewik on Saksa wabariigi, kogu Saksa rahwa tulewik.

Walitsuse langemine oleks kindlasti kutsunud esile paanika, oleks süwendanud majanduslikke raskusi. Uus walitsus oleks tähendanud awalikku lõhet põhiseaduslikku korraga ja riigipäewa lõpetamist jäädawalt.

Sotsiaaldemokraatia 16. juuni otsus pole seega muud kui üks episood partei wõitluses demokraatia ja wabariigi eest. Meie loodame ja näeme, et hulgad nüüd alles diesi jaawad aru ja mõistawad, kui raske on sotsiaaldemokraatial see wõitlus ning et nad ei keela neile nii, senisest suuremat toetust.

Rumba silla ülewaatus Rapla-Wirtsu raudteel.

Maantee silla ehitus kaalumisel.

Neil päewil käisid teedeministeeriumi juhtiwad jõud teedeministri A. Tuuga eesotsas Rapla-Wirtsu raudteele ehitamise Rumba silla küsimust selgitama.

Kohalikud elanikud on mitmel korral pööranud wabariigi walitsuse ja teiste ametasutuste poole kartusi awaldades, et Rumba raudteesilla awaus ei wõimalda suurwee ajal wee kiiret äravoolu, mistõttu wesi wõib seisma jääda raudtee tammi taha, tekitades uputust ja sünnitades seeläbi kohalikkudele elanikkudele suuremaid kahjusid. Ühtlasi awaldati soowi, et raudtee silla kaudu wõimaldataks ülepääs ka maanteel sõitjatele ja käijatele.

Kohalikkude elanikkude poolt oli soowi awaldatud, et wee kõrgele paisutamise ärahoidmiseks jõe kõrwalharule ehitataks wäike sild. Komisjon leidis, et wäikse silla ehitus jõe harule ei ole otstarbekohane, nimelt wõib wäikse silla juures raudtee muldkeha ärauhtumist ette tulla. Kõige otstarbekohasemaks leiti jätta maantee wanaśse kohta ja ehitada raudteesilla lähedale maanteele läbi raudtee wiadukt, mis erakorralise suurwee ajal ka suurwee alandamiseks kaasa mõjuks. Raudtee silda ühtlasi maantee sillaks kasutada ei ole wõimalik raudtee tammi suure kõrguse pärast, mille'e ülepääsu wõimaldamiseks on tarwilikud suuremad mullatööd. Wiadukti ehitusega alatakse kohe, walmissaamise tähtajaks on määratud 20. augusti. Ülewalpool raudtee silda toimus liikumine maanteel seni osaliselt jõe sängi mööda. Komisjon pidas tarwilikuks ehitada ajutist silda üle jõe.

Pastori koht pole koolis.

Kirikuõpetajate asemele õppeasutustes— koolõpetajad!

Usuõpetus on koolides wabatahtlikuks õppeaineks. Kaswatusteadlased asuwad seisukohal, et ka usuõpetust peab koolis õpetama — kaswatus- ja õppetööks ettewalmistatud kooliõpetajad. Kahjuks aga talitatakse Eestis teisiti: usuõpetuse tunnid, aga ka sageli ajaloo ja wanade keelte tunnid on enese kätte haaranud kirikuõpetajad, kellel puudub kaswatustööks tarwilik ettewalmistawus. Usuõpetus peab koolis olema usutunnistusteweline. Juba sellepärast ei saa usuõpetust õpetada pastor.

Praegu on kohata hulk kooliõpetajaid, kes lõpetanud ülikooli filosoofia- ja ajalooteaduskonna.

On kooli huwides, kui kaswatustöös asetatakse pastorid tarwiliku ettewalmistusega kooliõpetajatega.

Ka tööjaotuse seisukohalt on see õige. Pole see millegiga põhjendatud, ega õigustatud, kui näiteks mõni Tallinna kirikuõpetaja enese kätte hangib koolides hulk tunde, kuigi tal enesel juba sissetulek ulatab 100.000 sendini kuus. Iseäranis on see õigustamata siis, kui tööta ja leiwata on hulk tarwiliku ettewalmistusega kooliõpetajaid.

Pastori koht pole koolis.

Kirikuõpetajate asemele õppeasutustes peawad kaswatustööd tegema tarwiliku ettewalmistusega kooliõpetajad.

Inglismaa wastutulek N.-Wenele.

London, 8. juulil. „News Chronicle'i" teatel on Briti otsustanud pikendada wäljaweokrediite Wenemaaga äriasjus 12 kuu pealt 30 kuu peale.

Tellige „Rahwa Sõna"

Thüringeni politseid puhastatakse natsidest.

Thüringeni walitsus on otsustanud wallandada natsionaalsotsialistliku politseidirektori Hellwigi ja ta asetäitja Ortlepi Weimari politseiametist, arwates 1. aug. Need mõlemad natsihärrad määrati ametisse 1. juunil 1930. Thüringeni politseiametnikkude kohtade täitmine natsionaalsotsialistidega ja wiimaste omapärased ametkorraldused wiisid omal ajal raskete konfliktideni riigi keskwalitsuse ja Thüringeni wahel.

Inglismaal ligi 40 milj. elanikku.

26. aprilli rahwalugemise esialgsete andmete järgi on Inglismaal ja Walesis kokku 39.937.931 elanikku, nende hulgas 19 miljonit meessoost. Wõrreldes 1921. aasta rahwalugemisega on elanikkude arw kaswanud 2.061.232 hinge wõrra ehk 5,44 protsenti. Ühe ruutmiili kohta tuleb 685 elanikku. Londonis, eeslinnad ühes arwatud, on 8.202.818 elanikku. Wõrreldes 1921. aasta rahwalugemisega on Londoni elanikkude arw kaswanud 9,7 protsenti. Tuhande mehe kohta tuleb 1087 naist. Enne sõda oli see wahekord 1000:1068.

3 tamme saladus.

Edgar Wallace'i kriminaalromaan. 8

„Mr. Mandle surm näib teid — kui ma nii öelda tohin, mr. Jetheroe — mitte just wäga wapustawat."

Jetheroe laskus tugitoolile ja mängles sõrmedega.

„Ma ei wapustu nii kergesti, ka siis mitte kui kuulen sellasest rabawast sündmusest nagu mr. Mandle surmast."

„Ja miks see teid ei üllata?" küsis Sokrates, kerge naeratusewine huulestel huultel.

„Tja... Mandle kuulus waewalt armastusewäärsete inimeste sekka. Mõlgut näiteks kohtles ta oma hädiswalt — igatahes nii nagu see sünnis pole... Kui endine kriminaalametnik pidi ta küllalt waenlasi omama, liiategi weel selle tõttu, et ta samal korti mees oli nagu ta kaaslane Stone, kellel iga ohwrimu sabatud ja küllalt odaw on, et mõnda warast mehikest oma wõrkudesse püüda."

„Näib, et teie wäga palju temast teate, mr. Jetheroe."

Wanahärra kehitas õlgu.

Tellisid asju kuuldakse ikka. Ta oli uhkustas oma tegudevikkusega, nagu teiegi, mr. Smith."

„Kas ta ka teie wastu kunagi ebaõiglane oli?" Jällegi mängles naeratus Soki huultel.

„Kuidas ta oleks pidanud sellega hakkama saama!... Kuna ma kauemat aega walismaal wiibisin, kerkis ta alles hiljaaegu mu silmapiirile."

Hoolimata ükskõiksest toonist ka näoilmest töötas Sokratese aju wälgukiirusega. Aeglaselt pistis ta käe tasku ja tõmbas wäikse raamatu wälja.

„Peaksin paar märkust tegema. Kuigi ma enam ametlikult Scotland Yardi suure ei kuulu, pean ma juhuslikult kohale sattudes sündmusega tutwunema."

„Kus ta maha lasti?" katkestas Jetheroe selle seletuse.

„Millest teie seda teate, et ta maha lasti?" küsis Sokrates ruttu, ja hetkeks näis teine tasakaalu kaotanud olewat.

„See kõlab nii, nagu peaks mul selle roimaga mingisugune ühendus olema. Aga teie peate mu oletuse põhjused kohe teada saama. Nii umbes kella ühe paiku, kui ma fiinkamas ühe artikli korrektuuri taga istusin, kuulsin ma pauku, ja nimelt oru poolt. Nimetame nimelt seda wäikest madalikku oruks, kuigi ta seda nime ei teeni."

„Kuulsite ühtainsa paugu?"

„Ainult ühe," jatkas Jetheroe. „Ei pööranud sellele mingit tähelpanu, kuna teadsin, et metsawargad selles ümbruskonnas luguwad. Alles siis, kui teie mulle John Mandle surmasõnume tõite, andsin ma paugule teise tähenduse."

„Hm..." Soki pilk libises üle waikese laua, millel teenõud ja wõileibade alus asus. Wõileibadest ei olnud raasugi järel. Märkmeteraamat põlwel, kirjutas ta kolm sõna.

„Tunnete teie seda isikut?" küsis ta ja ulatas majahärrale raamatu.

Jetheroe kortsutas kulmu, raputas pead ja andis raamatukese tagasi.

„Ei. Kuidas teie sellele tulete?"

„Täiesti juhuslikult," lausus Sokrates püsti tõustes. „Teie olete seega siis päris kindel, et teie miss Templetoni möödunud ööl ei näinud?"

„Täiesti kindel. Wiimast korda..."

Ta ei saanud lauset lõpetada. Sokrates Smith oli kummardunud kirjutuslaua warjus asuwa suure paberikorwi üle ja tõi sealt midagi nähtawale.

„Kas seletaksite mulle, kuidas see siia on sattunud, mr. Jetheroe?"

Ja naise kingas, mida wend kõrgel hoidis, nägi Lexington selle paarismeest, mille nad soost olid leidnud.

6.

Ainult sekundiks wõpatus Jetheroe tardunud masknägu.

„King kuulub miss Templetonile, ja kuidas ta siia sattus, selle seletamine läheb õige ruttu. Ühel wihmasel õhtul saabus ta siia, jalas waid üks king, kuna ta teise soosse oli kaotanud ja pimedas enam mitte üles ei leidnud. Nii ei jäänud mul muud üle, kui talle anda paari enda majapidaja wanu kingu, et ta wihmaga koju pääseks. See siin asus päewitsa mu töötoas, kuni ma lõpuks eile õhtul ta paberikorwi wiskasin, olles arwamisel, et teist kinga waewalt wõimalik leida."

Lexington hingas kergendatult — jutt tundus usutawana. Kahjuks aga tegi Jetheroe wea, kui ta juhtumise pisiasju uuesti seletama hakkas.

„Miss Templeton tõi laenatud kingad järgmisel päewal tagasi, nii et mul teenijale üldse sellest ei tarwitsenud jutustada, et ma omawoliliselt tema asjadega ümber käisin."

„Mõistan," tähendas Sokrates. „Olete kõik hästi järele kaalunud, nii et juhusel, kui ma teie teenijat peaksin üle kuulama, temal mulle midagi jutustada pole. Head päewa, mr. Jetheroe."

Wanahärra ei wastanud midagi. Ta istus wahast kujuna laua taga ega teinud wähematki liigutust, et külalisi ukseni saata.

„Noh, mida sa mõtled, Sok?" päris wend, kui nad oru poole tagasi sammusid.

„Mõtlen seda, et Jetheroe on eeskujulikult külmawereline waletaja," oli teise rõõmus wastus.

„Ja mis nime sa oma märkmikuse kirjutasid?"

Sok kihistas naerda.

„Wean kaks penni peale kihla, et sa seda ei tea!"

„Noh?" imestas Lexington, kui Sokrates talle raamatu ulatas, ja ta kulmud kerkisid üles. „See on ju ühe ameerika filmitähe nimi. Mis temal selle asjaga tegemist on?"

„Ei midagi! Aga märkasid sa, et Jetheroe wõileiwad ära oli söönud?"

„Ja missine side on wõileibade ning Mary Miles Winteri wahel?"

„Lex, inimene wõib ju wäga puhas olla ning wõileibade söömise järele käed korralikult ära pesta, kuid õhuke rasmakiht jääb sõrmedele siiski. Waata hoolikalt, ja siin nurgas näed sa nüüd sõrmejälge."

„Wajasid sa siis lihtsalt tema sõrmejälge?"

Koonduse pärandus.

Riigi tagawaramaa antakse juurelõigetena suurasunikkudele.

Popsid jäetakse maast ilma.

Päew-päewalt tulewad teated maalt endisaegsete suurasunikkude koonduse põllutööministrite tegewusest riigimaade planeerimise alalt. Nõnda on paar aastat tagasi otsustatud Harjumaal Kloostri wallas Kurkse asunduses riigitagawara maatükk (umb. 15 ha) wälja anda juurelõigetena 15—20 ha asutaludele. Harjumaa riigimaade ülem asus tänawu selle wana otsuse täidewiimisele, mille tõttu Kurkse asund. piiri läheduses asuwatelt 6 popsilt, kes aastate wiisi palunud seda maad oma pisitillukestele kohtadele juurelõigeteks, hoopis loomapidamise wõimaluse kaotawad. Kohapeal tekitab niisugune teguwiis põhjendatud meelepaha.

Popsid on saatnud rohkesti palwekirju ja saadikuid Tallinna. Senini on nende käigud ametkonde juurde tagajärjeta jäänud, aga siiski loodetakse, et praegune walitsus, kelle kawasse ka popside ja teiste wäikemaapidajate maapuuduse häda wähendamine käib, koonduslaste ülekohtused otsused ja kawad ära muudab. Praegune põllutööminister peaks kindla käega koonduse pärandusse maakorralduse kohta wälja pühkima ja õigluse põhimõtted seal maksma panema.

Rändur.

Kangelane direktor Fluss.

Kes ta oli ja mis tast saanud. — Koolitegelast paljastaw arupärimine.

Hiljutise tööerakonna arupärimise puhul Haapsalu seminaris aset leidnud sündmuste asjus on „Õpetajate leht" awaldanud õige sapise kirja seminari direktori Flussi kohta, kus kinnitatakse ta ebapedagoogilisi wõtteid.

Meie ei imesta selle juures põrmugi, et Läänemaa seminari direktor hakkama saab raskete karistuste määramisega „ainult taktiwaese esinemise" pärast, sest tema, kui pedagoogi, ainsaks kaswatusvahendiks on wõimalikult raskelt ja rohkelt tarwitada õpetajale-kaswatajale antud wõimu õpilaste üle.

Kellel on siis unununud, milline oli praeguse direktori wahekord Walgas inspektori kohal olles õpilastega. Sel ajal, kui teiste õpetajatega õpilased meeleldi ka wäljaspool kooli kohtusid, kui nende wahel isegi westlused ja arutlused aset leidsid — kardeti A. Flussi nagu tuld. Keegi õpilane ei tulnud talle tänawal meeleldi wastu, sest ikka oli inspektori härra arwates midagi halwasti. Ikka ei kohelnud ta teda kui õpetajat (inspektori enda arwates) küllalt wiisakalt.

Lõpuks läks õpilaste ja inspektori wahekord niiwõrra teravaks, et see isegi awaliku wäljaastumise põhjustas.

Õpilased, keda igasuguste tühiste üleastumiste pärast ikka ja alati rasked karistused tabanud, olid wihahoos A. Flussi mütsi orgi otsa ajanud ja selle niiwõrra sogastanud-purustanud, et see täiesti kandmiseks kõlbmatuks muutus. See oli sümboolne wiha wäljawalamine. See oli tunnus, millisel määral õpilased oma kaswatajat hindasid ja kuiwõrra neile oli noorde hinge walatud mõrudat kibedust sappi.

Olgugi, et see oli rumal temp koolipoiste poolt, tuid ühte tõendab see siiski, et A. Flussi ja Walga õpilaste wahel walitses ebanormaalne wahekord, et tema kui kaswataja mõju õpilastele oli peaaegu wõrdne nullile.

Waatamata sellastele sekeldustele wiiakse siiski A. Fluss kõrgemale kohale. Wiiakse koguni seminari direktoriks. Ja tõesti, sel puhul pidi nii mõnigi kaswataja — pedagoogiliste wilumustega isik, pead wangutama. Kahtlused wõisid seda suuremad olla, et praegusel direktor A. Flussil pole pedagoogilises ilmas üldse nime. Kus on ta kandwad ideed, kus ta teaduslikud uurimused wõi algatused. Neid pole. Sel ajal, kui endine Wõru seminari direktor J. Käis sûle ja sel-jaga kandis uusi kiwe meie rahwakooli müüridesse, aastad otsa

kõneles ja kirjutas, õpetas ja wirgutas — töökooli ja üldõpetust propageeris, pole dir. A. Flussilt midagi taolist kuulnud.

Ta pedagoogilisist saawutusist kuuled waid mingi sekelduse lahendamisel, mis wahel otsaga riigikoguni küünib.

See werine haaw, mis tekkis Wõru seminari sulgemisega, on weel liiga wärske ja tuline ning kardab osatamist. Lõuna-Eesti rahwas ei saa seda unustada.

Seda walusamana tundub nüüd see selle tõttu, et Läänemaa seminari, kui ainsa kõige kauemini püsima määratud õppeasutuse eesotsas on inimene, keda isegi „Õpetajate leht" ei pea wääriliseks sellele kohale. Ja siiski pidawat Läänemaa seminar olema ka meile — Wõru asemele. Halb saheriin.

Meie lõuna maakondade elanikud, kes huwitatud sellest, et wähemalt üks seminar püsima jääks ei tunne mingit erilist sümpaatiat Läänemaa seminari wastu ja palju ennem wõiks selleks seminariks, kust wiimaste seminari haridusega õpetajatena lahkuwad noored kaswatajad, olla mõni teine seminar — olgu see siis juba kas Rakwere wõi Tartu, sest need on mõlemad koondamised enese ümber nimekamaid jõude, on mõlemad wanemad ja parimad õppeasutused.

Ja tühjaksjäänwate hoonete probleem on siingi.

Mul pole põrmugi wähem kahju Läänemaa seminari saalidest, kui Rakwere ilusast, noorte tammede alleega kaunistatud kenast hoonestikust. Mis patu pärast peaks siis Rakwere seminari hooned enne tühjalt haigutama, kui Rakweres, olgugi hukkumisele määratud laewal, kapten ja tüürimehed truult oma ülesannete juures püsiwad. Kui siin walitseb normaalne ja asjalik ning sõbralik wahekord õpetajate ja õpilaspere keskel; kas see peab siis olema põhjuseks kooli waremal sulgemisel?!

Ja Läänemaalt tuleb uudiseid rõkatawamaid, kui kusagilt mujalt. Läänemaal tehakse terwe Eesti kool maatasa. Seal on kurikuulsa Tallmeistri õpistlite lähtekohad, mida ta oma riigikogu jumalateenistusel ette kannab, millega kistakse kogu kooli tegelaskond oma ülesannete juurest riigikogu rõdule kuulama neid wahwaksinnitusi, mida mõni kriitilise erakonna ideoloog oma fantaasia lennust neelinud ja mida enesteski ometi sama erakonna tegelaste sugulased ja hõimlased ettawad.

Milleks ja kellele see näidend ja näitlemine, mida nii järjekindlalt lawastatud umbes 2 kuud.

Läänemaa seminari õ p i l a s t e l e said osaks rängad karistused. Awalikkusele näidati neid weriseid arme, mis kaswatajad kaswandikele löönud, nende arwatawate pattude pärast. Näidati ja ubkeldati — näete, mis me teame.

Meie küsime, kus on süüdlased õpetajad, kelle ametikohuste lohakal täitmise wõi täitmata jätmise pärast pidid, piltlikult öeldes, werised peksetama poisikeste istekohad. Kas need kaswatajad wääriwad palgakõrgendust wõi midagi muud. Kas neidki ei peaks, wähemalt täiskaswanuile wäärilise hinnanguga, ategeerima, seda enam, et tegemist on tulewaste õpetajate õpetajatega, kes kakskordselt kohustatud oma ülesanneteks ja kohustuste.

Rumeenia taas teelahkmel?

Maniu manööwrid kuningaga ja kuninga wastu.

Karol oma poolehoiu kaotanud.

Rumeenia wiimaste nädalate huwitawamaks poliitiliseks sensatsiooniks on M a n i u tagasitõmbumine natsionaalzaranistliku partei eesotsast.

Maniu tagasitõmbumine oli nüüd seda üllatawamaks, et teda tuntakse poliitikas mehena, kes nii kergesti püsiw pööha ei anna. Tarwitseb waid meeldetuletada, kuidas ta kord wären wõimatuist hädaolukordadest situatsioonis seisukorra paastis ainsa õige malekäiguga: ta tõi tagasi maale tagasi maapakku aetud printsi Karoli. Maniu walitsus oli oma kolleegide tegewusega kaotanud masside usalduse. Liberaalid ja sotsiaaldemokraadid hõõrusid. Ja selles üsnas raskes olukorras paatjaks kuningas Karol, liberaalide wihaiem wastane. Ehkki see, kes tahtis naha Maniu tollekordses seisukorras truudusewaldust kuningale kui karmale. Ei midagi imeliku — Maniul oli see waid manööwriks liikuda, walituste- ja rahwaleskawalitsetud rahwamassidega. Kelle silmis maali walgustud ja mida tagasikutsutud kuningas oli kõige kõrgem riigiwõimu ahwatleja. Tegelikult aga pidi Karol pööma Maniu ennast, kes kindlalt lootis, et kuninga t a m m ei saa t u l e m a t a. Natsionaalzaranistlik walitsus endistuse ning näis seiswat kindlamalt kui eales enne.

Et ühe osa oli Maniu tunnetanud armastanud selle, et kuninga tahtis mitte ainult oma kuningaks kanda, waid ka walitseda. Ja seekord need wõistlust wastastena teineteise wastu wõitlusse wõimu pärast: kuningas ja Maniu.

1930. a. sügisel sundis kuningas astuma tagasi Maniu. Wiimane ei sugenud oma mängu weel kaotatuks — enda asemele tahtis ta torgata walitsuse etteotsa oma käsilase natsionaalzaranistlikust parteist — Mironescu. Kuningas wastas sellele manööwrile hundipasjandusega kogu zaranistlikule walitsusele, nihutades esiplaanile Titulescu, kes pidi looma ühendatud parteide walitsuse. See katse oli loomulikult puhas komöödia ja pidi paratamatult ebaõnnestuma. Kuningale oli see samm aga wajalik, et walmistada teed oma käsilase A r g e t w i a n u walitsusiüüri juure roomisele. Argetoianu, kui kogu Rumeenias tuntud walimistetegija, tsüünikeri, wagiwallamehe reputatsioon oli aga liig halwem selleks, et upitada awalikult pukki. Oli seepärast waja maski. See mask leiti lõunemaa wanawata prohw. Jorga isikus. Nii tuligi wõimu juurde pitkkuningameelne walitsus, kes hakkas ajama p o l i t i i k a t p a r t e i d e w a s t u j a d i k t a t u u r i e e s t.

Kõik näis minewat libedasti. Karolil oli juba küega kaitustaw oma ainuwõimu teostamine. Seal aga tuli H i s p a a n i a r e w o l u t s i o o n ja walas Rumeenia diktatuuritegijaile kogu kopaga külma wett kaela. Kohutatud oma kolleegi Alfonso hawrasimisest tõmbus Karol tagasi. Jorga walitsus pidi kuulutama waja walimised, muutuma parlamentlikuks ja isegi sepitsema midagi parteitaolist „Rahwusliku ühenduse" nime all. See argel Jorga äbarik olles aga waewalt suutnud kindlustada walitsusele enamuse walimistel. Seepärast tuli otsida tuge teiste parteide juurest, ja kuningas ise pöördusid paratamatult parteile, kes Rumeenias alati sesnud walmis taguriste ja rahwawaenlaste teenistuseks — liberaalide partei. Duca juhtimisel läksid liberaalid walimiskartelli, et siiski kaks kärbest ühe hoobiga: teha poliitiliselt küsnaks koosneiw wabameelne Georg Bratianu ja saada kuninga lemmikparteiks.

Sellaises poliitilises situatsioonis ei jäänud Maniul üle muud kui silmapilguks poliitikast tagasi tõmbuda, et oma mõjust ühel heal päewal esitada ultimaatum Karolile: kuningas andku talle rahulduse, wõi muidu läheb wõitlus lahti ta wastu. See mõjus pommina. Karol laskis kutsuda kaks natsionaal-zaranistliku partei juhti oma jutule ja teatas ametlikult, et ta tahab leppida Maniuga.

Ent waewalt see samm enam ta seisukorda päästa suudab. Maniu on oma demonstratiiwse tagasitõmbumisega mõisti wõitnud hulkade poolehoiu, kes pealegi põhjani pettunud kuningas kui päästjas.

Wara on weel rääkida wabariiklikust liikumisest Rumeenias. Ent esimene pääsuke on ometi ilmunud, ja selle pääsukese kurs on kuningriigi wastu ja wabariigi poolt.

Tallmeistrite õpilased.

Tööerakondlased meelitawad õpilasi waletama ja nuhkima.

Rakwere „Wirulases" ilmus terwe artikkel, millele olid kirjutanud alla koguni „seminari noored lõpetajad" kus näidati, nagu ols Wõru seminari selle likwideerimisel Rakwerre siirdunud õpilane teeks sotsialistliku kihutustööd ja — mõelge ometi! saawat elamiswõimaluse üheli sotsialistlikult riigikoguliikmelt. Sel puhul kirjutab meile rühm tänawuaastaseid Rakwere seminari lõpetajaid:

Artikkel äratab oma kummalisusega wõitjamust.

Tahaks teada, kas on weel keelatud mõttewabadus, sotsialistlik „kihutustöö" ja temast pooldaja, kas on lubatud õpilasi nimetelt laimata? Kaasolew artikkel saat näib kinnitamat seda.

Ei ole igatahes kuulnud, et Wõrus oleks asunud mõni antisotsialistlik kool, kust õpilased asutaatorid teistesse seminaridesse walanud.

Kui tõsiasjadega opereeritakse, siis igatahes peaks enne kaaluma, kas see waleks ei oleks, kuid siinsel juhul igatahes seda pole tehtud, pealegi on artikli kirjutaja peitunud ebaausalt nimetaja: Rakwere seminari noored. Olles ise ka samasse lendu kuulunud, peame ütlema, et artiklis sisaldawat kirja ei ole kirjutanud igatahes eelpoolmainitud üksus, waid kirjutajaks wõis olla ainult kirjas mainitud „koolkonnawanem", õpil. L. T u w n, kes „Wirulase" toimetusega läbimas kokkupuutes. Muidugi ei ole õpil. L. Tuwinil au olla koolkonnawanemaks, waid selleks on keegi teine isik, kes wähemalt sõnaga ei wihjanud „sotsialistlikule kihutustööle". Kirjas on mainitud, nagu saaks puudutatud õpilane mõnelt riigikoguliikmelt abiraha (kas mopri abiraha seit weel ei saa?), mis aga tõesti waleks osutub. Nähtawasti hakatakse meil wiir kodunist saadud rahaliste abirahaks siinima (isegi wiilakam nimetus). Ja mis puutub wäitesse, et mainitud õpilane teeb wat kihutustööd koolis, siis igatahes teised õpilased sellest midagi ei tea. Esmakordselt tõi selle wäite esile õpil. Tuwin koolkonna peakoosolekul algatuste all, kus leidis, et Wõru õpilased oma direktoriga eesotsas kimritanud meie seminari, ja rahul ning sotsialistliku walmawaate omamise surmapatuks tembeldas, mida pidawat direktor Raam sõwa käega hääletama. Mõnes igatahes nimesid weel ei esinenud, nüüd on leitud peaks ka õpilast nimetada. Olukorra lahendas direktor Raam häširimõjuwa kompromissiga, kes ei näinud mingit halba sotsialistliku ilmawaates, waid ainult selles, et õpilased otsekohe partei tülidesse kisutakse, et kooli poliitikat tuuakse.

Süüdistused on laotud kergel käel, pealegi wäärnimega, millepärast tuleks enam kaalutella, kas on kirja autor siis õpetajaks kõlwane.

Rakwere noorsotsialistliku ühingu asutamisest, nagu mainitakse kirjas, pole kuuldeid olnud, et selline ühing asub siin juba enne, ning ei waja ka teistkordset ellukutsumist.

Meil ei ole keelatud lugeda „Rünnakut" ega „Rahwa Sõna", ning wastastikust kirjandust meil üldse pole, ja kuigi oleks, pole selle lugemine ja „uurimine" seadusega keelatud ei õpilasele ega eraisikule.

Käesolew „Wirulase" artikkel tarwitab allkirjana lubamatult Rakwere seminari tänawuse lennu nime, mida ei wõi tarwitada mingil wiisil ja mille tarwitamises tuleks „Wirulase" toimetust kuritahtlikkuses süüdistada.

„Wirulase" insinuatsiooni tuleb wõtta ainult keikrühmade intriigide kandmisena koolidesse, ja nende alatuse meetoditega, mida tööerakond on harrastanud kauemat aega ning mille wiis täiuseni pastor Tallmeister oma abimeestega wiimases arupärimises.

Meister, õppinud tööline ja õpilane.

Seadus nende kohta hakkas maksma 1. juulil.

Seadusega tutwumine tarwilik.

1. juulil 1931. a. hakkas maksma meistrite, õppinud tööliste ja tööstusõpilaste seadus, mis riigikogu poolt 24. aprillil wastu wõeti.

Kuna see seadus puudutab kõiki õppinud töölisi ja õpilasi, siis awaldame ta siin tähtsama osa.

Selle seaduse alla kuuluwad tööstusettewõtted ja see määrab kindlaks meistrite, õppinud tööliste ja õpilaste õigused ja kohustused.

Meistriks loetakse wastawal tööalal isik, kes sellena registreeritud kohalikus tööoskuseametis. Meistriks saawad isikud, kes: 1) sel tööalal õiendawad meistrieksami käesolewa seaduse alusel; 2) omandanud meistrikutse tööstuskoolis wõi tehnikumis; 3) omandanud meistrikutse wene riigis enne 15./28. nowembrit 1917. a.; 4) omandanud õppinud töölise (sellt) kutse enne 15./28. nowembrit 1917. a. ning kuni käesolewa seaduse maksmahakkamiseni töötanud omal alal wähemalt 5 aasta jooksul; 5) omandanud meistritunnistuse, mille on andnud enne käesolewa seaduse maksmahakkamist wõni tööstureite wõi meistrite organisatsioon wõi tööstusi — wõi kilitööettewõtte walduja, — kui tööoskuseamet loeb põhjendatuks selle tunnistuse andmise.

Meistril on õigus õpetada tööstusõpilasi. Meister wõib tööoskuseameti loal juhtida õpilasi ka oma tööalale lähedatel aladel.

Meistrieksami wõib õiendada õppinud tööline, kes töötanud omal alal wähemalt 3 aastat.

Õppinud tööliseks loetakse wastawal tööalal isik, kes registreeritud tööoskuseametis ja kes: 1) õiendanud õppinud tööliste kutseeksami käesolewas seaduses ettenähtud korras; 2) lõpetanud tööstuskooli; 3) omandanud õppinud töölise (sellt) kutse wene riigis enne 15./28. nowembrit 1917. a.; 4) omandanud õppinud töölise tunnistuse, mille on andnud enne 1. jaan. 1930. a. wõni tööstureite wõi meistrite organisatsioon wõi tööstusi- wõi kilitööettewõtte walduja.

Õppinud töölisel on õigus [illegible] õpetada tööstusõpilasi ettewõttes, kus ei ole üle kolme töölise, õpilased ühes arwatud.

Tööstusõpilane wõib õiendada õppinud töölise eksami õppeaja möödumisel, kui ta lõpetanud [illegible] kooli [illegible] tööstusõpilaste kooli wõi nende eriti täitwad kursused. Kui eksamineeritaw on õppinud kohas, kus ei ole tööstusõpilaste kooli wõi sellele wastawaid kursusi, siis wõib tööstusõpilane tulla eksamile ka lõpetamata [illegible] wõi kursusi, mil puhul eksamil [illegible] ja ülesandeid tööstusõpilaste kooli [illegible].

Kolme aasta kestel, arwates 1. juulist 1931. a., on isikul, kes ei ole täitnud eelpool toodud tingimusi, õigus õiendada õppinud töölise eksamit, kui nad on töötanud ühel alal wähemalt kolm aastat wõi sama aja kestel juhtinud tööstusettewõtet sel alal.

Eksamimaks ei tohi ületada 15 krooni.

Tööstusõpilaseks loetakse [illegible] tööstusettewõttesse kutsealuse õppimiseks käesolewas seaduses ettenähtud tööalal.

Tööstusõpilasi wõib pidada tööstusettewõttes, kus wõimalik praktilise kutseoskuse õppimine ja wastawalt tehnilistele abinõudel praktiseerimine ja kus tegelik tööjuhataja omab inseneri, meistri wõi õppinud töölise kutse sel alal, millel toimub õpilase õpetamine.

Ühe aasta kestel, arwates 1. juulist 1931. a., wõib tööstuslik kutseoskuse nõukogu eraldi arwamisel lubada õppelepingu sõlmimist ettewõttes, mille walduja wõi tegelik tööjuhataja isiklikult töötanud antud erialal wähemalt kuus aastat wõi sama aja kestel juhtinud tööstusettewõtet sel alal, kuigi ta ei oma meistri ega õppinud töölise kutset.

Õppeleping sõlmitakse kirjalikult ja peab sisaldama järgmist:

1) lepingu sõlmimise aja ja koha;

2) lepingut sõlmiwate isikute nimed;

3) õpitawa tööala täpsema nimetuse;

4) õppeaja alguse ja selle kestuse;

5) proowiaja kestuse ühe kuni kolme kuu piires;

6) tööstusettewõtte walduja kohustused õpilase wastu õpetamise suhtes;

7) palgatingimused ja wahetustaja, samuti ka korteri- ja toitlustingimused, kui ettewõtte walduja muretseb korteri ja toidu;

8) õpilase kohustused;

9) päewade arwu, mis õpilasele antakse iga aasta kestel oma tarwiduste täitmiseks, wäljaarwatud pühapäewade, pühade ja [illegible] ajal, kusjuures tööstuslik kutseoskuse nõukogu wõib määrata selliste päewade alam- ja ülemmäära. See [illegible] kuulub tööaja hulka.

Tööstusõpilase kaitseks kehtiwad peale nende normide, mis awaldatud laste, alaealiste ja naiste tööstusliku töö seaduses, järgmised [illegible]:

Kui õpilane saab tööstusettewõtte walduselt korteri, siis ei tohi töötuba wõi tööruum olla korteriks.

Tööstusettewõtte walduja peab õpilasi [illegible] hoolega kohtlema ja kaswatama. Ta ei tohi õpilasi lüüa [illegible] ega kasutada töödel, mis on õpilasele üle jõu rasked wõi terwislikult kahjulikud.

Õppeaeg ei wõi kesta üle nelja aasta. Ettewõtte walduja annab õpilasele õppeaja lõpetamise kohta tunnistuse.

Kui õpilane wajab [illegible] proowitöö tegemiseks, siis peab tööstusettewõtte walduja andma selleks [illegible] materjali tasuta ning [illegible] aja proowitöö tegemiseks ja nii arwestades, et proowitöö walmimine ei hilineks.

Tööstusettewõtte walduad on kohustatud õppinud töölist [illegible] õiendamist kuni edasi pidama [illegible] juures ja temale tasu maksma õppinud töölise palga.

Proowiaja kestel wõib [illegible] teine pool wõib lõpetada [illegible] proowiaeg arwatakse õppeaja hulka.

Kui õppelepingut ei lõpetata proowiaja kestusel, siis tööstusettewõtte walduja peab saatma poolte allakirjutatud õppelepingu kolmes eksemplaris kohalikule tööoskuseametile registreerimiseks ühes arstitunnistusega terwisliku kõlbulikkuse kohta wastawa tööala õppimiseks.

Kui õpilane on alaealine, peab ta isa wõi ema wõi eestkostja lepingule alla kirjutama. Leping jääb maksma õpilase täisealiseks saamiseni.

Arstitunnistus õpilase terwisliku kõlbulikkuse kohta wastawal kutsealal õppimiseks wõetakse proowiaja alguses.

Õpilasi ei wõi rakendada töödele, mis ei ole seotud tööstuses tehtawate töödega wõi ei wõi teda edasi tööstusala asjus õppimisel.

Õpilasi ei wõi rakendada ületunnitöödele.

Lepingu sõlmimisel annab tööstusettewõtte walduja õpilasele testaatraamatu.

Õpilase üleminekul ühest tööstusettewõttest teise arwestatakse õppeaeg eelmises tööstuses ainult siis, kui selle ettewõtte walduja wõi kohalik tööoskuseamet on teinud märkuse testaatraamatusse õppewahekorra lõpetamise kohta. Õpilasel on õigus nõuda tööoskuseametilt sellise märkuse sissekandmist testaatraamatusse.

Õppeleping lõpeb enne õppeaja lõppu:

1) kui mõlemad pooled awaldawad selleks nõusolekut;

2) kui tööstusettewõtte walduselt wõetakse õigus pidada õpilasi;

3) kui tööoskuseamet tunnustab mõjuwaks põhjuseks asjaolu, millega üks pooltest põhjendab õppelepingu lõpetamise wajaduse.

Kui õppeleping on mõjuwal põhjusel tunnustatud lõppenuks lepingu rikkumise pärast kas ettewõtte walduja wõi õpilase poolt, teeb tööoskuseamet kindlaks kahju suuruse.

Tähendatud kahju eest tasu nõudmise õigus kustub kuue kuu möödumisel, arwates päewast, mil õppelepingu lõpetamise otsus astub seaduslikku jõusse.

Tasunõudmised kahjude eest, mis wäljaspool lepingu tingimusi tekkinud ühele lepinguosalisele teise süü läbi, lahendab kohus üldistes tsiwilseadustes ettenähtud korras.

Kui tööstusõpilane on omandanud kutseoskuse enne õppelepingus ettenähtud õppeaja lõppu, siis wõib tööoskuseamet, kuulates ära tööstusettewõtte walduja wõi juhataja arwamuse, lubada tööstusõpilast eksamile ja eksami õiendamise korral lubada lõpetada õppelepingut.

Õppelepingud on wabad tempelmaksust.

Linnades luuakse tööoskuseamet, kellel ülesandeks eksamite korraldamine, oskustunnistuse andmine, registreerimine, õppelepingu rikkumise asjus kaebuste lahendamine, õppekohtade juhatamine õpilastele, ettewõtte walduajale õpilase pidamise keelamine ja nende arwu piiramine, teadaandmine õppinud töölise eksami õiendamiseks enne määratud õppeaja lõppu.

Tööoskuseamet koosneb tööstusõpilaste kooli wõi tööstuskooli juhatajast esimehena, ning ühest ettewõtjate ja ühest tööliste esindajast.

Haridus- ja sotsiaalministeeriumi juure ajutatakse tööstuslik kutseoskuse nõukogu tööstusliku kutseoskuse küsimuste arutamiseks ja otsustamiseks. Nõukogu koosseis on seaduses ettenähtud.

Seadus on awaldatud „Riigi Teatajas“ 8. mail 1931. a. nr. 38. „Riigi Teataja“ see number maksab 10 senti ja on saada Tallinnast, riigi trükikojast.

Hiina tülid ja segadused.

Mitu walitsust ja kestew kodusõda.

Hiljuti tulid teated idast, et Hiina kodusõda jatkub. Wõitlewaid pooli toetawad ainelisest, warustawad neid wõistlustadega wälisriigid, kes Hiinas tahawad kindlustada omale kaubaturge ja ülewõimu. Kuigi Hiina rahwas waewleb wiletsuses, ta werd walatakse alatasa, ei hooli sellest südametunnistuseta kapitalistid ja wäliswõimud, kes korraldawad kodusõda.

Praegusel ajal on Hiinal keskwalitsus Nankingis, Tsiang-Kai-Tsheki eesotsas. Hiina parlament wõttis hiljuti wastu wabariigi põhiseaduse, mis kindlustab rahwale õigused ja kodaniku wabadused. Tegelikult walitseb diktatuur. Keskwalitsuse diktatuuri tunnustawad waid üksikud prowintsid, osa wõitleb ta wastu. Nankingi walitsus on Kuomintangi partei walitsus. Kuomintang oli 8—10 aastat tagasi rewolutsiooniline ja wõitles monarhia jalule upitamise wastu. Neid püüdeid kandis põhjaprowintsides marsal Tsantsolin. Siisõja peapoolseks olidki lõuna ja põhja. Euroopas ja Ameerikas õppinud Hiina noorsoo rewolutsioonilisi püüdeid kandis lõunas, Kantonis, Kuomintang, mille ajutajaks oli Dr. Sunjatsen. Põhi, mis erineb lõunast raasiliselt, geograafiliselt, majanduslikult ja sotsiaalselt, oli konserwatiiwsem. Wõitsid lõunawäed, wallutades Pekingi. Mandshuuria tunnustas Nankingi walitsuse. Kuid Nankingi walitsus, piiratud waenlastega, on nõrk, ega pole suutnud wallutada põhjaprowintse.

Mandshuuriat ähwardawad wälisriigid — Nõukogude Wenemaa ja Jaapan, kuna Nankingi walitsusel tuleb wõidelda teiste mässuliste kindralite sõjawägede, talupoegade wastuhakkamise ja kommunistide wastu.

Kuomintang ka sisemiselt on lõhenenud: ta parem ja pahem tiiw lõid Kantonis iseseiswad walitsused, kes ei tunnusta Nankingi. Selle wastaswalitsuse eesotsas seisawad Sunjatseni poeg Sun-Fo ja Eugen Tshen, mõlemad Nõukogude Wenemaa pooldajad, aga sinna kuuluwad ka paremepoolsed, kes pole rahul Tshang-Kai-Tsheki radikaalsusega. Need wastolud wõiwad esile kutsuda suuremaid sõjalisi kokkupõrkeid.

Lõunas mitmes prowintsides tegutsewad kommunistlikud wäesalgad, kelle wastu wõitleb Nankingi walitsus, kuid seni tagajärjetult. Nende kõrwal on tegutsemas röövwäesalgad, kellel sihiks röövimine ja riisumine.

Üldiselt walitseb segane ja anarhiline olukord, mida omaltpoolt süwendab walitsuse rahapuudus, mis ei wõimalda isegi sõjawägedele korralikult palga wäljamaksmist.

Hiinas walitsew olukord ja suurriikide wastolud lasewad oletada, et eeswas werewalamises, raskes majanduslikus olukorras ja sotsiaalses wiletsuses kurnatud Hiina rahwal on weel ees rasked ajad.

J. Lehtman eitab nagu ikka.

„Rahwa Sõna“ toimetusele.

Teie lugupeetud lehe nr. 144. 4. juulil 1931. a. ilmus kirjutis pealkirjaga „Tahad laenu, hääleta Mõttusele. Maapanga juhataja oma sõpradega Tsirgulinnas“. Seal ettetoodud asjaolud ei wasta tõele ja sellepärast palun järgnewas „Rahwa Sõna“ numbris järgmist õiendust awaldada.

Ei wasta tõele, et Tsirgulinnas ainuüksi laenusaajate ja laenusoowijate ehitusi ja ehitusmaterjalide ülewaatust toimetasin mina koos postkontori ülemaga ja hra Mõttusega.

Ülewaatust toimetasin mina koos Eesti Maapanga ametniku härra R. Sommeriga. Teejuhiks oli meile kohalik postiesjon. Kas tema nimi on Saarmann, mina ei tea. Nägin teda esimest korda. Mingit sõpruse wahekorda mul temaga ei ole. Ei olnud ülewaatuse juures härra Mõttust ega postkontori ülemat.

Ei wasta tõele, et koha peal kolmest kooperatiiwist koosnew „konsiilium“ tegi kindlaks, kes wäärib laenu, kes mitte. Laenu määrab Eesti Maapanga juhatus ja kohapeal ei olnud juttugi sellest, kes laenu saab wõi seda wäärib.

Ei wasta tõele, et ülewaatus sündis töölistele wastuwõtmata ajal. Oli nimelt pühapäew.

Mina ei ole kedagi mõjutanud wõi wolitanud seletama, et laenu saab siis, kui hääletab Mõttusele. Kui keegi niisugust wähendatawat seletust andis, siis ei saa E. Maapanga esimeest wastutawaks teha wastuste eest, mida laenusoowija saab pöörates E. Maapanga asemel hoopis kõrwaliste isikute poole.

Ei wasta tõele, et mina olen waletanud E. Maapanga rewisjoni komisjonile ja wabariigi walitsusele.

Suurima lugupidamisega
J. Lehtman,
Eesti Maapanga esimees.
7. juulil 1931.

Wäike-Maarja ühisgümnaasium jatkab tööd.

Haridus- ja sotsiaalministri otsusega 2. juulist on Wäike-Maarja ühisgümnaasium eraseltskoolina registreeritud, arwates 1. augustist s. a.

Wäike-Maarja ühisgümnaasiumi toetamise seltsi 5. juulil peetud peakoosolekul kinnitati kooli eelarwe 1931/32 õppeaastaks tasakaalus, summaga kr. 16.250.— Eelarwe on tasakaalustatud, ilma et seltsil tarwis oleks laenu teha. Õppemaks määrati endiselt 60 krooni õppeaastas. Õpetajaile loodetakse maksta normipalk terwelt. Õpetajate koosseis jääb endine.

5. slp. peetud lastewanemate koosolekul ajaks teatasid peaaegu kõigi seniste õpilaste wanemad, et nende lapsed õppimist koolis jatkawad.

Neljas abipostkontor Tallinnas.

Postiwalitsuse korraldusel on nüüdsest peale Tallinna 4. abipostkontor, mis asub a.-s. Lutheri wabriku majas, awatud raha-, paki- ja lunaliste saadetiste operatsioonide toimetamiseks kella 9—12 ja kella 13—17.

Peksis oma naist.

Naine põgenes redelit mööda aknast alla.

Meespool 2 kuuks aresti.

Juhan Mäel tuleb wastust andma punase kaua ees oma naise Rosalie peksmise eest. Nagu selgub, peksmine on toimunud 10. juunil kell ½12, Wambola tän. 3—1.

Tunnistajad, kaks naisterahwast, kes wennaste koguduse liikmed, palusid, et kohus neid ei wannutaks. See käib nende usu wastu. Kohtunik arwestab nende soowiga, tunnistused ilma wandele wõtmata.

Tunnistaja Leppner räägib, et tema kuulnud öösel [illegible] wait appihüüdeid. Hoowile joosdes hõiganud R. Mägi talle, et ainsa redel üles, lähen aknast wälja. Mees sulustanud [illegible] tapab teda. Jumal annud talle jõudu — tunnistaja ajanud redeli üles, mille kaudu R. M. oma metsiku mehe käest pääsis. Ent peksmisest olnud R. Mäel nägu werine ja [illegible] kasin.

Teine tunnistaja Teemann räägib, et tema on peksmist näinud. Olnud parajasti Mägide pool, kes [illegible] wad Wambola tän. nr. 3. Juhan Mägi tulnud koju, hakanud naisega norima. Nii möödunud tükk aega sõnalahingus. Siis äkki keeranud Juhan alle lukku, pistnud wõtme taskusse ja öelnud, et see, nüüd sa pead saama sunnpwulimise eest wähe õpetust. Tema jooksnud tülikessu eest ära tahatuppa wäikse lapse juurde, kes hakanud nutma... Omawodi seletab asja kaebealune Juhan Mägi. Tema ei ole naise juures elanudki — ainult elawat lahus. Wiis aastat on korralikult naist ja lapsi üleval pidanud. See olewat tunnistuste, nagu räägib naine Rosalie, et tema joonud [illegible] ja ei toonud raha koju. Palub neid wõtta kui abielurahwa omawahelist „arusaamatust". Palub ennast õigeks mõista. Rahukohtunik aga leiab tõendatud faktide põhjal tekkele seisukohale ja karistab Juhan Mäel kahekuulise arestiga, tema peale pannes ka 5 krooni kohtukulu.

Politsei protokollist.

Uppus ujumisel. 7. juulil uppus ujumisel Kiisa jõkke, mis asub Kohila wallas, Eduard Jürt p. [illegible] Uppunu oli 20 a. wana, wallaline.

Jäi surnuaial wiinud. Jüri Kreekmannile on tehtud protokoll selleks, et ta Wene surnuaial seadusewastaselt jõi ja lärmitses.

Tõstis korterist wälja. Hollandi tän 52—3 elaw Marie Poole kaebas politseile, et sama maja omanik on tema korteri ilusseade omawoliliselt wälja tõstnud. Kaebuse põhjal tehti protokoll.

Hiirevajad leiwajahus. Raua tän. nr. 9 elaw leiwaöösnik omanik Josiep kaebas politseile, et tema leidnud leiwajahus hiirepeia ja surnud hiirepojad. Selle jahu ostnud ta a.-s Rotermannilt. Kaebuse põhjal tehti protokoll asja kohta.

Paigutati Seewaldisse. [illegible] tunnistas Nõmme [illegible] wammuhaigels Karl Karl p. Massala, kes pööraselt oma [illegible] Wammuhaige paigutati Seewaldisse.

Metsawaht kui peksa. [illegible] metsawaht Bruno Kruuse kaebas politseile, et keegi tundmata tungimud talle metsas kallale ja peksnud. Kaebuse põhjal tehti protokoll.

Suitsetasid saanmas. [illegible] suitsetamise pärast wõeti wastutusele K. Weikmann, elaw Kooli t. 3 [illegible] ja E. Alton, elaw Weski t. 74—21.

Arestimajja [illegible] möödunud ööpäewa jooksul 10 isikut.

Wargusste seeria. Aleksander Kallmannil waraotati öösel wabru [illegible] Magasini tänawa heinamaal mundes taskust 23 kr. raha. Rosalie Smirnowalt warastati Narjehuu tän. 11—3 Mekert üles 85 kr. raha. Roopa tän. 13—1, oli öösel [illegible] läbi [illegible] akna warastanud Eleonore Mrichil käekott 4 kr. rahaga.

Haudade rüüstamine Rahumäel.

Palgatakse ametisse eriline waht.

Meil leidub sarnaseid alatuid inimesi, kes isegi surnuid rahule ei jäta, rüüstates haudkünkaid, mis omakstele muidugi palju meelehärmi sünnitab. Iseäranis wõttis hoogu haudade rüüstamine ühel Rahumäe kalmistul, kus puudus surnuaiawaht. Nüüd on [illegible] kalkond agaramaid surnute omakseid palganud salajase surnuaiawahi, kes walwaks ja katsuks kätte saada rüüstajaid. Waht on palgatud kuni 15. okt. 40 kr. kuu palgaga ja iga kinniwõetud rüüstaja eest saab ta weel eritasu. Ta on warustatud ka hea pikksilmaga, millega wõib ka eemal olles wabalt jälgida, mis sünnib surnuaial, nina [illegible] wõimalikul korral ka rüüstajaist üleswõtteid teha. Loodetawasti lähebki nüüd korda rüüstamisele lõppu teha.

Naiste tüli. Liilia Werit kaebas Nõmme politseile, et Paula Kullo teda laimanud ja haawanud tema au sõnade ja teoga, mispärast palub süüdlast wastutusele wõtta.

Kerjas... Politsei tegi protokolli Woldemar Leterile selle, et ta Liiwalaia tänawal kerjas, mine [illegible]

MUSTIKAMAAL.

Tööliste saar Helsingi külje all.

Sotsiaaldemokraatliku Partei ühingu ja sots. dem. töölisnoorsoole juwekodud!

Helsingin Työwäen Yhdistyksen Työwäen Talos, kus ulualust leiawad kõik Helsingi töölisorganisatsioonid, on suwekuudel õige wäike tegewus. Ainult mõni ametiühingu liige, nukrs näpu wahel, ligineb liitile ja jõidab ülesse, maksma oma liikmemaksu. Selle wastu — wäikam elu on siirdunud Mustikamaale, saarele, mille on Helsingi linnalt enesele kasutamiseks rentinud Helsingin Työwäen Yhdistys.

Mustikamaa asub Helsingist 10 minuti laewasõidu tee wõrra eemal. Juba puhkepäewa warahommikul hakkawad laewad sinna ligi tooma nii perekondi kui wallalisi. Tullakse sinna täie warustusega — padajänn ja toit kaasas, harilikult ka lekid ja linad, sest wäga paljud perekonnad on ligi wõtnud priimusega ja waatawad keedunõud, milles tarbekorral toiwu keedetakse.

Puhkepäewal keskpäewa paiku on siin juba midagi määratu suure laagri taolist. Siin on Helsingi töölisklassi kuurort — siin, kaljusel Mustikamaal. Liiwa on toodud ainult ühele saare ranna osakesele, muus osas on ainult graniitkalju — wõi paremal juhul — kruus. Kõike wäikse osakese liiwaranda on oma alla wõtnud peamiselt lapsed. Siin jooksewad ringi pikkades poisi püksites, wäimlistes rannarõiwastes plikad, tillukestes supelpüksikestes, poisid ja täiesti alasti — wäikesed mõneaastased „tikad".

Kõik ei mahu aga marjamaale, sellele wäikesele, kunstlikult tehtud liiwarannale. Suurem osa lepib kuumal kaljukaldal lebamisega ja lepib wõid [illegible] pääkesepaiste nautimisega. Mehed peaaegu wiimseni supelpükstes, kuid naistest suur osa lepib waid alusriietes kaljul lamamisega. Hea, kui kedagi saab, ei jõua ju kõik supelkostüümi hankida!

Õhtul, kui päikesepaiste kaob, pöördub linna tagasi ka suurem osa perekondi. Selle wastu aga — noortsugu tuleb juure. Nende kasutada on ju kaasnud suur tantsulawa, wabasõhus, kus jazz-orkester, tööliskapelli saatel, mängib nii moodsaid kui ka ebamoodsaid tantsulugusid. Tantsitakse, wabeajal käiakse noolt heitmas wõi märki laskmas, ja hiljemalt kell 12 öösel on saar uuesti tühi.

Selline on „töölisluurort". Helsingi kõrgema klassi „esindajad" harilikult sõidawad puhkepäewaks Tallinnasse, sõidawad siit edasigi Pärnu wõi Narwa-Jõesuhu ja lahkuwad siis joobnuna Tallinnast, et esmaspäewal Helsingis tagasi olla. Mustikamaa töölisrahwale jatkub waid palawaist suwepäikest ja hiilwaist soome kohwist.

Nii tantsulawa kui muudegi lõbustuste korraldus saarel on Helsingin Työwäen Yhdistyksen käes. Peale selle on sots.-dem. partei ühingul ja sots.-dem. noorsooühingul weel kummalgi eraldi, teisel teises saare otsas, oma „kesäsirtola", (suwekodu). Partei ühing maksab oma „kodu" eest linnale üüri 400 marka kuus. „Kodu" on õige wäike, selle eest aga siiski kahekordne, piiratud wõrdlemisi suure aiaga, ja soowijad wõiwad siin ööbidagi. Iga partei liige, kes soowib kodu kasutada, muretseb enesele 7 soome marga eest hooaja kaardi.

Noorsotsialistidel on oma suwekodu kasutada parematel tingimustel. Neil on linnaga lepinguga sõlmitud „kodu" kasutamiseks wiieks aastaks. Uus kodu ülesandeks on — olla ööbimiskohaks wälismailt siiseõitnud töölismatkureile. Selle tõttu noorsotsialistid ei maksa linnale mingit üüri, waid saawad linnalt toetust „kodu" korrashoiuks.

Allakirjutanual wõetis Helsingi noorsotsialistide suwekodus kaks ööd ja ühe päewa, millise aja kestel sai lähemalt kokku puutuda ka kohalikkude noorsotsialistlikku liikumise tegelaste ga. Selgus, et Helsingis on tugew, 200-liikmeline noorsotsialistlik ühing, kelle tegewus üldjoonis sarnleb Tallinna noorsots. üh. tegewusele. Kõnekoorid ja kabaretrupid pole neilgi tundmatud. Eriti suur on ühingus naisliigete %, see tõuseb ligi 50-ni. Mustikamaa suwekoduski on omad eritoad tüdrukutele ja poistele. Üldrukud loomulikult hoolitsewad ka kokakunstis eest.

Soome noorsotsialistel on oma suur ajakiri, õigemini ajaleht — „Työläis-nuorisoo", mis ilmub „Rahwa Sõna" kaustas, 8-leheküljelisena iga nädalal.

Olgu mainitud, et noorsotsialistidel on ka oma „wene", millega oma liikmeid saarele tuuakse ja ära sõidutatakse.

Mustikamaa suwekodusse tulewad palsjut seltsilised ja seltsimehed kõige nilmaeks päewaks. Tööpuuduse tõttu on paljuis Helsingi wabrikuis sisse seatud 5-päewane töönädal. Wabad päewad ja wabad ööd weedetakse siin, sest kus mujal on siis weel parem [illegible] suwist päikesepaistest soome lahe wooguse jahedust, mängida wabas õhus kriketit ja korwpalli, kuulata warahommikul lindude laulu ja kolhuba walismaa seltsimeestegagi, kui mitte siin, o m a s suwekodus.

Rõ.

RAADIO.

Reedel, 10. juulil.

Tallinn. 15.30 päewauudised. 15.45 ajanäitaja öiendus. Kuni 16.30 grammofonimuusikat. 20 teateid ja grammofonimuusikat. 20.20 päewauudised. 20.30 Dr. Hj. Mäe: Gessist Tirooli. 21 kontsert. Juh. W. Prokofjeff. Orkester: Tšaikowski: polones oop. Eugen Onegin. Schuljer: intermetso: Armastuse unenägu. Tšaikowski: Divertimento. Weberumaun: „Peter Schmoll". Fletcher: walss-kapriis Maskiball. Kalman: pop. Kalmani motiiwel „Forestisomo". 21.55 ilmateade ja ajanäitaja öiendus Tartust. 22. kontserdi järg. Orkester: Middleton: Neegri wiisid. Henry: Kaparnin. Waldteufel: Suwiöhtu, walss Blankenburg: marss Teutoonia muusikud.

Tartu. 14.45 grammofonimuusikat. 15.30 ülekanne Tallinnast. 20 teateid ja grammofonimuusikat. 20.20 ülekanne Tallinnast. 21.55 ilmateade ja ajanäitaja öiendus. 22 ülekanne Tallinnast.

Königswusterhausen. 7.30 kontsert. 18 grammofon. 15 Berliin. 17 kontsert. 20.30 Berliini ceskaiwa.

Berliin. 17.30 augio-satu muusika. 20 tantsuõhtu 23.15 õhtune dawiise kontsert.

Leningrad. 7.30 grammofon. 8.15 noorte jõudude kontsert. 16 kontsert. 20 kontsert.

Moskwa [illegible] 7.30 [illegible] kontsert. 10.30 ja 13 kontsert.

London ja Daventry. 14.15 deewina ja muusika. 13.30 orelikontsert. 14.30 grammofon. 17 kergem muusika. 22.35 kaitsewäe ork. kontsert. 24 tantsumuusika.

Helsingi ja Lahti. 12.05 ennelõuna kontsert. 22.15 kaitsewäe muusika.

Riia. 18 rahwalik kontsert. 19 grammofon. 20.03 rahwalik kontsert. 21 teateid ja kontserdi järg. 22.30 marsid.

Warsaw. 13.10 grammofon. 17 grammofon. 18.15 lama. 19 kergem muusika. 20.20 grammofon. 21.15 sümf. kontsert. 23.00 tantsumuusika.

Kurioosume.

1.

Telegramm.

Mu sõbral Bennol on konsiratimkorter. Ta ei ole „kommu", sest tema ajamad narwe taga. Peamiselt oma naine, kellega elab koos. Nagu öeldud, — sellepärast salakorter. Tal on naistega ikka ja alati tegemist — on säärane tmel [illegible] wend too Benno. Kirjad Bennole ta prinndalt ja teistelt tulewad nimi [illegible] tän. nr. 7, märkusega „palun edasi anda" jne. (Postile nõudmiseni olete ebalolinud). Postiljon — tähenärija naan reisikroonu ametnikud — nrieb alati enne kui Kirja kätte annab. Ei mis tarwis [illegible] aadress kui ei ela siin. Et mis jellest, ei [illegible] talle üli.

[illegible] tuli Benno nimele telegramm. Postiljon mitte kätte ei anna — ei [illegible] mulle, milles asi. Ise tulin wihane ja praagib, et olla „elu ja surma küsimus."

Ajasin siis Bennot terwe päewa taga — olles õhtul [illegible] kätte. Teatasin, et on telegramm, — elu ja surma küsimus. Läksime koos peapostkontori; telegrammis seisis: „Sõida. Liisbet on suremas." Niisiis, ühesõnaga, naine suremas. Mees, pooleldi nutul, halliseb: „surnud ta nüüd aga, mu tallis naisuke! Mitu aastat elasime õnnelikult — kui hea ta mulle oli! Aga nüüd, ma ei sõidagi — on juba hiljaks jäänud" — ise pühib pisara. „Kuna teh neid naisi — wigurdawad" ütlen. „Ära sõida sa — saad [illegible] peapeiu [illegible] hiljaks jääd." Ma naerwad ta ei lähe tunnete üle — ütleb.

Meetnud öö murdeliiniel, ajab hommikul üdametunnistus Benno siiski reisile naise mõisa. Ja mis ta seal kuulis ja nägi, on fantastilisest fantastilisem. Naist ei olnud kodusti. Olla läinud jõkke ujuma. Minnes jubatuse järele jõele, leidis seal naise kellegi tundmatu härraga õngitsemas, mõlemad supeltrikoodes. Naine ütles: „Oled jäänud hiljaks, kõber! Eilane päew oli [illegible]!"

2.

Nad peawad jahti mehele!

On ammugi iganenud waade, et ainult meestel on õigus „küla liiwa". Moodne naine peab ennast sõigiti ühewäärilikeks mehega — miks ei wõi ta siis tunnete jeltiamisel olla „eftiiwne" pool. Selleks on põhjust seda enam, et meie „head wanas Tallinnas" on naiste arw märksa suurem meeste arwust. See tingib naiste rünnaku: kes ees, see mees!

Nii rõõdaitakse üksit meie rikkast lõbusast leheist, et ta pinnikus hoolega on tegewuses omale „kommikute" leidmisel. Wõtwat oma iganedatele ärireisidele „lemmiku" isegi Pariisi kaasa. Ent kui Pariisis areneb konfliktideni, wõi jälle madam leiab uue armualuse, siis endine minnu kus tahes. Isegi piletiraha tagasisõiduks maadgunili ei jaa. Nii olnud keegi noormees [illegible] surmani õnnetu oma armukese ebatruuduse üle. Läks terwe aasta, enne kui wõimaldus kodumaale tagasi.

Ent nii mõnigi oleks rõõmus ainult, kui jääks waid Pariisi, olgu tagasisõiduna kuidas tahes!

3.

Tähtsamadki asjad on ajada!

Turul kihab elu. Seal on alati lopsakat jõurikkust ja nalja. Seal lubab igaüks enesele olla weidi häbematum, ülemeelikum ja jõhkram kui harilikult. Sellepärast peab olema turukubjas täiuslik täitsamees, kes oskab rahwaga läbi ajada ja ühe silma kinni pigistada, kui tarwis. Keegi maamees lebab raskelt waarudes rahwa hulgas, on nähtawasti palju „wõtnud". Ise lööb kõwa laulu. Korrdnik noomib teda juba kordumalt, pannes mehele südamele, et ta on sunnitud teda ära wiima, kui mees wait ei ole.

„Ah ära wiid?" ütleb maamees ägedalt. „No seda ma weel näen! Mul siin ligidal hoowis kaks hobust, kuhu need jätan! Mul on tarwis loomatoitu osta ja palju tähtsaid asju ajada! Egas ma pole ometi mõni hilparats, kellel ükskõik, kas ta on kas wangis wõi mujal!" Mees siirdub ühele eemale. Korrdnik lööb käega. Peab mõistma inimest!

Wastutaw toimetaja J. Kärje.
Wäljaandja Kirjast. „Rahwa Sõna"
Kirjast. o.-ü. „Täht" trükk, Tallinn.

Rahva Sõna

üksiknumbreid müüwad

Wirumaal:

Rakvere jaama raamatukapp.
Narva jaama raamatukapp.
Sonda jaama raamatukapp.
J. Laasberg, Rakveres, Aleksandri tän. 19.
Priimann'i rmtkpl., Rakveres.
N. Erna rmtkpl. Rakveres.
A. Maalmann'i kpl. Kohtla-Järvel.
Leetsmann'i kpl. Kundas.
V. Kuninga kpl. Kohtla-Järvel.
J. Varese kpl. Kohtla-Järvel.
Tulbach'i kpl. Kundas.
J. Uusvell'i kpl. Kundas.
E. T. K. P. Kunda harukauplus, Kundas.
A. Generalov, Jõhvis.
L. Valter, Jõhvis.
O. Romat'i kpl. Jõhvis.
Ferd. Priks'i kpl. Jõhvis.
N. Kreisemann'i kpl. Toila ag.
Aug. Karpa, Küttejõud.
K. Kitsas'e kpl. Auvere jaam.
Joh. Männik'u kpl. Sillamäel.
A. Mendise kpl. Sillamäel.
Aseri Tarvit. Ühisus.
Schifer, Võsu postkontor.
J. Jaakson, Narva-Jõesuus.
H. Reitsnik, Narva-Jõesuu, Merekülas.
Kihlefeldt'i rmtkpl. Väike-Maarjas.
Lüganuse Tarvitajate Ühisuse kpl.
M. Maalberg, Kadrinas.
Olla kpl. Kadrinas.
P. Seestrand, Oru ag.
„Konju" Tarv. Ühisus.
R. Pilovi kpl. Püssi jaamas.
Kairo, Auvere kaubatarvitajate ühisus.
A. Lina kpl. Kohtla-Järvel.
Joh. Treufeldt'i rmtkpl. Rakveres.

Juuli ja augusti kuudel laupäewiti wastuwõttu ei ole.

Dr. M. Blumberg
Nunne tän. 18.
Tel. 7-82.

Wirumaal

Wõtawad „Rahwa Sõna" tellimisi wastu:

T. PREIS, Jõhwi kirjakaupl.
A. ROMOT'i rmtkpl. Jõhwis.
J. ODER, Jõhwis, Narwa t. 61.
T. TAARUM, Jõhwis Lille t. 4.
A. KALLO, Jõhwis, Narwa t. 15.
K. TEETLOK, Kohtla, Oru ag.
R. [illegible], Kohtla, Oru ag.
R. PÄRRO, Kohtla E. S. T. P. Ühing.

Wirumaal

wõtawad „Rahwa Sõna" tellimisi wastu:

J. Kunst, Narwa, Waiwara t. 21.
J. Metsatalu, Narwa linnaw.
J. Wihewill, Narwa jaama raamatukapp.
W. Lukkepp, Rakwere, Pikk t. 32
Priimann'i rmtkpl. Rakwere.
J. Kiik'i rmtkpl. Haljalas.
J. Kello, WiruJakobi, Kulina.
K. Lepper, Wiru-Jakobis.

Wärske „Rahwa Sõna" müügil kõigis raudteejaamade raamatukappides.

Inglise, tules tsingitud

katuseplekki

kõrgem sort

I ehitustalasid, U rauda, betoonrauda ja kõikides mõõtudes sordirauda pakub laost

EESTI A.-S. C. SIEGEL,

Tallinn, Lai t. 27, kõnetraat 426-07.

Raualadu: Kopli t. 5. Esindused: Tartus, Rüütli t. 11, kõnetr. 11-56. Pärnus, Martna t. 8.

Kõigile, kes telliwad „Rahwa Sõna" **1. juulist** wähemalt 6 kuu peale, neile antakse **hinnata kaasa mälestiste kogu**

1905. a. rewolutsiooni päewilt

Selles ajalooliselt väärikas mälestiste kogus kirjutavad oma isiklikke mälestusi 1905. a. revolutsioonilise liikumise tegelased. Teoses leiavad käsitamist 1905. a. sündmused ülemaalises ulatuses. Sellepärast ei tohiks see kaunis mälestusese puududa kellegi kirjanduse kogust. 1905. a. liikumisele elas kaasa kogu Eesti rahvas.

Teos on suuremas keustas 160 leheküljega. Kaant ilustab 7. juunil Tallinnas avatud 1905. a. langenute mälestussamba pilt. Müügil hinnaga 1 kroon.

Raamat saadetakse kõigile koju kätte kuni 10. juunini.

„Rahwa Sõna" peatalitus.

Ilmus müügile kuulsa Inglise kirjaniku

Percival Ch. Vreni

* *

„Kolm wenda"

Romaan „Kolm wenda" kuulub kuulsa kirjaniku parimate tööde hulka. Romaan rullub salapärase kangana ning köidab lugejaid teemant „Sinise wee" kadumine ja warguses kahtlustatavate „Kolme wenna seikluseid ning kannatused „Wõõraste leegioonis" Aafrika liiwa lagendikkudel.

Hind ainult 50 senti.

Pealadu: **K/Ü. „RAHWA SONA", Tallinnas, W. Pärnu 31.**

Raamat on müügil kõikides raamatukauplustes, raudtee raamatukappides ja ajalehe müügikohtades.

Kes ärasaadab pealaole raamatu hinna rahas ehk postmarkides, neile saadetakse raamat koju kätte.

100%

wõrra laieneb kõigi silmaring, kes loeb ameerika kuulsa kirjaniku **UPTON SINCLAIR'i** huwitawat ja põnewat romaani ameerika tööliskonna elust

Sada protsenti

Nõmme linnawalitsuse teadaanne.

Suwemuusika on:

1. Wabaduspargis,
Rose t., kella 19—22:

a) pühapäewal raadio ja grammofon;
b) kolmapäewadel „ „ „
c) neljapäewadel „ „ „
d) reedel „ „ „
e) laup. Nõmme Tulet. Üh. orkester.

Peale selle pühapäewadel raadio ja grammofon kella 12—14.

2. Rahwapargis, Nõmme jaama juures, kella 19—22 teisipäewadel Nõmme Tulet. Üh. orkester.

Linnawalitsus.

Teadaanne.

Liikumine Laatre as. — Karula rdtj. II kl. teel mag. nr. 56

suletakse

Laatre as. kohal tee ehitustööde tõttu 9. juulist kuni 5. augustini s. a. Ehituskohast kõrwalsõit wõimaldatud asunikkude Käo ja Grosbergi kruntide piir — Muhkwa teel — Laatre wene surnuaed teed mööda.

Walgas, 8. juulil 1931. a. Nr. 127.

Walga Maawalitsus.

Lääne maawalitsus wajab Läänemaa Tööstuskoolile (metalli- ja puutööosakondadega) kutseõiguslist

juhatajat.

Tempelmaksustatud soowiawaldused saata maawalitsusele hiljemalt 18. juuliks s. a.

Järjekorralised oksjonid

Tallinna linna pandimajas, Maneesi tänaw 4, on 28. ja 30. juulil s. a. kell 10 hom.

Müügile tulewad nowembri kuus 1930 a. ja enne seda panditud asjad, millede wastu antud laenude protsentide õiendamise tähtaeg oli mai kuul, kuid %% tasumata.

28. juulil tulewad müügile pandid punaste pilettite (riidekaubad) järgi ja 30. juulil — walgete pilettite (kuld ja hõbeasjad, grammofonid jalgrattad j. n. e.) järgi.

Wiimane tähtaeg nende pantide wäljaostmiseks on 22. juuli s. a. kuni kella 12-ni päewal: pantide wäljaostmise korral peale seda kellaaega, arwatakse laenusummade pealt pandimaja kasuks 3% trahwiraha.

Oksjoni päewal pandimaja uusi pante wastu ei wõta, kuna kõik teised operatsioonid toimetatakse endiselt.

Tallinnas, 16. juunil 1931. a.

Pandimaja juhatus.

Haawapakkude ning laudade oksjon.

Suusõnalisel enampakkumisel müüakse:

16. juulil k. a. kell 12 Riigi metsatööstuses, Tallinnas, Falkpargi 4:

a) laoplatsidele wäljaweetud umbes 3200 thm. haawapakke, ühes üksuses, alghindadega 7—11 kr. tihum.

b) Tallinna lauatehasest umbes 3300 thm. I ktg. serwatud okaspuu laudu, 7 üksuses, alghinnaga 30 kr. tihumeetrist.

Pakkude wälismaale **wäljawedu on tolliwaba.**

Pakkumisest osawõtjail tuleb 10% pakutawa üksuse koguhinnast oksjoni komisjonile kindlustuseks sissemaksa. Lähemaid teateid müüdawate materjalide kohta saab Riigi metsatööstuselt.

Riigi metsatööstus.

Tellige „Rahwa Sõna"